

การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย)
ของนักเรียนนายอำเภอรุ่นที่ ๗๕ และ รุ่นที่ ๗๖
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

ดำเนินการโดย

กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล
กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง

การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาวิจัย
และประเมินผลการปฏิบัติงานในภารกิจของกรมการปกครอง
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)	ก
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความนำ	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตในการวิจัย	๓
๑.๔ นิยามศัพท์	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๑.๖ การนำเสนอรายงานวิจัย	๓
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่	๕
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	๖
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ	๑๑
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย	๑๔
๒.๕ ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ	๑๖
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๓
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย	๒๗
๓.๑ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๗
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๗
๓.๓ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	๒๗
๓.๔ วิธีการรวบรวมข้อมูล	๒๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๒๙
๓.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๒๙
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๓๐
บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๔๗
บรรณานุกรม	๖๒
คณะผู้ดำเนินการศึกษาวิจัย	๖๔

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ย (Average Weather) ในพื้นที่หนึ่ง ซึ่งครอบคลุมไปถึงลักษณะทั้งหมดเกี่ยวกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม กระแสน้ำ เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเป็นผลมาจากทั้งทางตรงและทางอ้อมจากกิจกรรมของมนุษย์ที่มีผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงของชั้นบรรยากาศโลก นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การปล่อยมลภาวะของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม บ้านเรือน และยานพาหนะ ตลอดจนพฤติกรรมในการบริโภค เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้ส่งผลทำให้สภาพภูมิอากาศทั่วโลกเกิดการแปรปรวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดภัยพิบัติบ่อยครั้งและยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ขยายวงกลุกลามไปทั่วโลก

ประเทศไทยเมื่อประสบปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติ ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสาธารณะเท่านั้น แต่ยังกระทบถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของทุกภาคส่วน ทั้งการประกอบอาชีพ การเกษตร สุขภาพอนามัย การศึกษา การค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการคมนาคมสื่อสาร เป็นต้น ล้วนส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนและเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ที่รุนแรงที่สุดในรอบกว่าครึ่งทศวรรษของประเทศไทย ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่กว่า ๖๖ จังหวัด หรือคิดเป็น ๑ ใน ๓ ของประเทศ และส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง พื้นที่ทางการเกษตรได้รับผลกระทบอย่างหนัก ส่งผลกระทบต่อภาคประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คณะทำงานวิจัยจึงได้ทำการศึกษาบทบาทของนายอำเภอด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) โดยการสังเคราะห์งานวิจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาหลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และรุ่นที่ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๘ พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม และอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ในระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย รวมถึงประเด็นปัญหา อุปสรรค แนวทางในการป้องกันและแก้ไข ข้อเสนอแนะ และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการศึกษสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. บทบาทนายอำเภอในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ในระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการวางแผนและจัดทำแผน ๒) ด้านการเตรียมความพร้อมและการประสานงาน และ ๓) ด้านการบังคับบัญชา สรุปย่อละเอียดได้ ดังนี้

๑.๑ ด้านการวางแผนและจัดทำแผน

๑) ประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนและจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ แผนเผชิญเหตุการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษและดินโคลนถล่มประจำปี และมอบหมายให้ส่วนราชการต่าง ๆ ไปดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษเตรียมความพร้อมในการระงับยับยั้งป้องกันมิให้เกิดน้ำท่วม หรือหาแนวทางป้องกันเพื่อให้พื้นที่ประสบภัยเข้าสู่ภาวะปกติแบบบูรณาการ

๒) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่ได้จัดทำไว้ โดยเริ่มจากการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจระดับอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกัน โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนมูลนิธิและองค์กรสาธารณกุศลต่าง ๆ พิจารณาให้ความช่วยเหลือและนำข้อมูลความเสียหายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำการสำรวจ รวมทั้งปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เช่น การวางแผนแจกจ่ายถุงยังชีพ ยารักษาโรค ศูนย์พักพิง เป็นต้น

๑.๒ ด้านการเตรียมความพร้อมและการประสานงาน

๑) จัดเตรียมสถานที่ไว้สำหรับการจัดตั้งศูนย์อพยพเมื่อเกิดภัย เช่น โรงเรียน วัด หรือสถานที่เหมาะสมปลอดภัย

๒) สนับสนุนและกระตุ้นให้มีการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากสิ่งที่จะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินคือ ไม่มีการจัดการตามแผนทำให้เกิดความล่าช้าหรือสับสน ดังนั้นจึงต้องพยายามดำเนินการให้เป็นไปตามแผนเมื่อเกิดเหตุการณ์

๓) ประสานงานและขอความร่วมมือกับส่วนราชการระดับจังหวัด เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง เหล่ากาชาด ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคประชาชน เพื่อเตรียมรับมือกับภัยพิบัติและให้ความช่วยเหลือเยียวยา ชดเชยความเสียหายด้านชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการเกษตร ด้านพืช ด้านสัตว์ รวมถึงการสำรวจความเสียหายในด้านต่าง ๆ

๑.๓ ด้านการบังคับบัญชา

๑) ตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการภัยพิบัติระดับอำเภอ กำกับควบคุมส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามหนังสือและข้อสั่งการของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/หรืออำเภอแล้วแต่กรณี

๒) บังคับบัญชาและบริหารจัดการภัยพิบัติแบบครบวงจร เช่น การสั่งอพยพผู้ประสบภัยพิบัติ การตั้งโรงครัวเพื่อช่วยเหลือประชาชน และจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เพื่อทำหน้าที่แก้ไขสถานการณ์ภายใต้การบังคับบัญชาของนายอำเภอ มีการติดต่อสื่อสารทั้งทางโทรศัพท์และวิทยุสื่อสาร วิทยุกระจายเสียง หรือหอกระจายข่าว

๓) มอบหมาย สั่งการ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือด้านการดำรงชีพ เครื่องอุปโภค บริโภค ดำเนินการมอบถุงยังชีพแก่ผู้ประสบอุทกภัย และเร่งฟื้นฟู เยียวยาพี่น้องประชาชนโดยเร็วที่สุดตามอำนาจหน้าที่ เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งการใช้เงินบริจาคในการฟื้นฟูผู้ประสบภัยตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น

๔) รายงานการสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินทางการเกษตร สิ่งสาธารณประโยชน์ ให้ผู้อำนวยการจังหวัดทราบ เพื่อเข้าสู่การฟื้นฟู และเยียวยาพื้นที่ประสบอุทกภัย ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินฯ

๒. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) สามารถสรุปได้ ดังนี้

๒.๑ ปัญหาด้านพื้นที่ ได้แก่

- ๑) ลำน้ำไม่ได้ขุดลอก มีวัชพืช ตลอดจนตะกอนต่างๆ ทับถม ตื้นเขิน ไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำได้ หรือทำให้การระบายน้ำล่าช้า
- ๒) ไม่มีพื้นที่รองรับน้ำ เช่น ไม่มีแก้มลิงสำหรับกักเก็บน้ำหรือเขื่อน ฝ่ายต่าง ๆ รองรับปริมาณน้ำ ทำให้เกิดน้ำท่วมทุกปีโดยเฉพาะช่วงฤดูน้ำหลาก

๒.๒ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่

- ๑) การบริหารจัดการภัยพิบัติของระดับจังหวัด นายอำเภอยังมีส่วนร่วมน้อย ทำให้การส่งความช่วยเหลือและสนับสนุนมายังอำเภอไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
- ๒) การบูรณาการโครงการเพื่อป้องกันและยับยั้งปัญหาภัยพิบัติ (อุทกภัย) ยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง
- ๓) ในช่วงเวลาที่ผู้ว่าราชการจังหวัดยังไม่ลงนามประกาศภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะยังไม่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชน เนื่องจากเกรงว่าจะไม่เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ๔) ส่วนราชการระดับจังหวัดที่เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ ขาดการประสานงานกับทางอำเภอ
- ๕) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บางหน่วยงานไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจสั่งการในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานไม่อยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดความล่าช้าในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาอุทกภัย
- ๖) ปัญหาการบังคับบัญชา สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เนื่องจากนายอำเภอไม่ใช่ผู้อำนวยการโดยตรง แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่กำกับดูแลแต่ยังไม่สามารถบังคับบัญชาให้คุณให้โทษได้เต็มที่ ต้องใช้ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการและyakต่อการควบคุม

๒.๓ ปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณ ได้แก่

- ๑) ความสามารถในการระดมทรัพยากร เนื่องจากไม่มีงบประมาณรองรับ จึงต้องใช้การระดมทรัพยากรจากการขอรับบริจาคเงินจากภาคส่วนต่างๆ
- ๒) การแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคให้ผู้ประสบภัยในพื้นที่เกิดความซ้ำซ้อน เนื่องจากบางหน่วยงานหรือบางองค์กรเข้าไปในพื้นที่โดยตรงไม่ผ่านอำเภอ
- ๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณในเรื่องการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ไม่เพียงพอเท่าที่ควร โดยเฉพาะพื้นที่ที่ไม่ค่อยประสบภัยพิบัติ
- ๔) อำเภอไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการโดยตรง ต้องประสานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะนำงบประมาณไปใช้ในเรื่องที่เป็น เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณสุข โภค ก่อนนำงบประมาณมาเตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุข
- ๕) การขาดแคลนงบประมาณในการช่วยเหลือฟื้นฟู เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้จัดทำแผนงบประมาณรองรับไว้ จึงไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการสนับสนุนจากจังหวัดเพื่อขอใช้เงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งมีจำนวนจำกัดและระเบียบการใช้ที่ต้องใช้ระยะเวลานาน ทำให้ไม่ทันต่อสถานการณ์

๖) งบประมาณที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาขณะเกิดภัยซึ่งอยู่ในอำนาจอำเภอ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างทันที่วงที่ เมื่องบประมาณไม่เพียงพอต้องรายงาน จังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุน หากได้รับงบประมาณล่าช้าต้องประชาสัมพันธ์ขอรับบริจาคทรัพย์สินสิ่งของ จากประชาชนทั่วไปเพื่อนำมาช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๗) การอนุมัติเงินของสำนักงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับล่าช้าไม่ทันการ เช่น งบประมาณการช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัยในด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ ได้รับการจัดสรรล่าช้า

๘) การอพยพราษฎร ไม่มีงบประมาณสำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงรถของหน่วยราชการ และภาคเอกชนที่จะมาช่วยขนย้าย และไม่สามารถใช้เงินทดรองจ่ายได้

๙) อำเภอยังขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชน เช่น เรือท้องแบน รถ ๖ ล้อ รถแบ็คโฮ อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น

๑๐) ปัญหาความไม่ถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลความเสียหาย เนื่องจากข้อมูล ที่ได้รับรายงานตกล้นหรือมีการรายงานเกินความเป็นจริง เพราะผู้ประสบภัยแจ้งข้อมูลความเสียหายเกินจริง

๒.๔ ปัญหาด้านบุคลากร ได้แก่

๑) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการลงพื้นที่ให้การช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติ (อุทกภัย) เช่น ผู้ขับเรือ เป็นต้น

๒) ปลัดอำเภอยังขาดความรู้ในเรื่องระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย)

๓) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาหรือเตรียม ความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย เนื่องจากไม่เคยเกิดอุทกภัยในระดับรุนแรงมาก่อน

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย)

การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของนักศึกษา หลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และรุ่นที่ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สามารถสรุป และสังเคราะห์ ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ออกเป็น ๔ ด้าน ตามหลักการบริหารทรัพยากร (Management Resource : ๔M) ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ (Management) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านบุคลากร (Man) และด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) โดยแบ่งออกตามลักษณะวงจรการเกิดภัย ได้แก่ ก่อน เกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ได้ดังนี้

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๑	หากเกิดหรือคาดว่าจะเกิดภัยพิบัติ (อุทกภัย) ขึ้น ควรมีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อให้มีความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการภัยพิบัติ	✓			✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๒	ควรมีการฝึกซ้อมแนวปฏิบัติเมื่อเกิดภัย โดยต้องมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน แนวทางปฏิบัติดังกล่าวควรเป็นแนวทางที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น	✓			✓			
๓	การบริหารจัดการภัย ไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีหรือเครื่องมือเครื่องใช้ราคาแพง แต่ควรเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือภูมิปัญญาชุมชน	✓			✓			
๔	การสร้างเครือข่ายระดับชุมชน โดยการร่วมมือกันในทุกระดับ ตั้งแต่การตระหนักรู้ การเฝ้าติดตามตรวจสอบแนวโน้มการเกิดภัย การเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเมื่อเกิดภัย รวมถึงการช่วยเหลือฟื้นฟู และสร้างเครือข่ายในระดับชุมชนและหน่วยงาน	✓	✓	✓	✓			
๕	การสร้างความร่วมมือระหว่างอำเภอกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำข้อตกลงร่วมกันสำหรับแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ บุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย จนถึงสิ้นสุดภัย เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอำเภอ	✓	✓	✓	✓			
๖	ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการบริหารงาน เช่น การใช้ Big Data ในการบูรณาการจัดการฐานข้อมูลสถานการณ์ ปัญชีรายละเอียดสถานะเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น งบประมาณทั้งในเขตจังหวัดและอำเภอแบบเรียลไทม์ พร้อมจัดทำ Application รายงานการสื่อสาร ภาพเหตุการณ์ วิดีโอเหตุการณ์โดยตรงแบบเรียลไทม์ เพื่อให้ผู้บริหารรับทราบสถานการณ์จริง ด้วยชุดข้อมูลเดียว และไม่ซ้ำซ้อน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร	✓	✓	✓	✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๗	ควรมีการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในหน่วยระดับรองจากจังหวัด แต่สูงกว่าระดับอำเภอ ตั้งเป็นสำนักงานประจำพื้นที่เขต หลายอำเภอรวมกัน ซึ่งจะช่วยลดภาระของฝ่ายปกครองด้านสาธารณภัยในฐานะเจ้าหน้าที่เฉพาะด้าน	✓			✓			
๘	ส่งเสริมการบูรณาการด้านทรัพยากรในการบริหารจัดการภัยพิบัติ และสร้างแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน เช่น การบูรณาการเครื่องมือ และบุคลากร เป็นต้น	✓			✓	✓	✓	✓
๙	แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เกี่ยวกับอุทกภัย ควรมีเนื้อหาสาระสำคัญที่กระชับ ปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับภารกิจ อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในระดับพื้นที่ และมีข้อมูลถูกต้องชัดเจน	✓			✓			
๑๐	ควรมีการผลักดันหน่วยงานระดับจังหวัดอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความสำคัญในการเข้าร่วมการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	✓			✓			
๑๑	อำเภอควรมีการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยซึ่งแสดงพื้นที่ในเขตอำเภอและพื้นที่ใกล้เคียงที่อาจได้ผลกระทบ แสดงให้เห็นถึงพื้นที่อันตราย และพื้นที่ปลอดภัย รวมถึงเส้นทางอพยพอย่างชัดเจน โดยแผนที่เสี่ยงภัยอาจประกอบด้วยข้อมูลได้แก่ ที่ตั้งทางกายภาพ สถานที่สำคัญ ระบุพื้นที่ที่เคยเกิดภัย ข้อมูลด้านสังคม ข้อมูลการเกิดภัยพิบัติย้อนหลังและความเสียหายที่เกิดขึ้น เป็นต้น	✓			✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๑๒	ควรมีการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	✓			✓			
๑๓	ควรสร้างความเข้าใจให้ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหมู่บ้าน/ชุมชน ให้เข้าใจบทบาท ภารกิจ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ น้ำท่วมตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับชาติถึงระดับพื้นที่ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกัน และสามารถปฏิบัติได้จริง	✓			✓			
๑๔	ควรกำหนดให้มาตรการแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการในลำดับแรกๆ	✓			✓			
๑๕	ควรมีการแก้ไขปรับปรุง ระเบียบกฎหมาย หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหามีความยืดหยุ่นและมีความคล่องตัวมากขึ้น เพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้ทั้งในภาวะปกติ ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังภัยสิ้นสุด	✓			✓			
๑๖	ควรกำหนดวงเงินอนุมัติของนายอำเภอ ให้มีลักษณะเป็นวงเงินต่ำสุด - สูงสุด ให้สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่ที่มีความรุนแรงของภัยแตกต่างกัน	✓			✓	✓		
๑๗	ควรพัฒนาบทบาทนายอำเภอให้เป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการภัย โดยอาศัยแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ เป็นแม่บทในการแก้ไขปัญหามีอำนาจสั่งการในภาพรวม สามารถใช้งบประมาณเพื่อการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ	✓			✓		✓	

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๑๘	ควรมีการจัดทำศูนย์ข้อมูลและพัฒนา ระบบข้อมูล สำหรับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาอุทกภัยให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ในการจัดเก็บข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่	✓			✓			
๑๙	ควรมีแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ของอำเภอ เพื่อรองรับน้ำ เช่น การสร้างแหล่งกัก เก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำแก้มลิง ฝายชะลอน้ำ เป็นต้น	✓			✓			✓
๒๐	ควรดำเนินการขุดลอกแม่น้ำ คูคลอง ที่มี ลักษณะตื้นเขิน เพื่อให้น้ำไหลสะดวก ระบายน้ำได้อย่างรวดเร็ว	✓			✓			✓
๒๑	ควรมีการบูรณาการการดำเนินการ แก้ไขปัญหาอุทกภัยกับพื้นที่อำเภอ ใกล้เคียง เช่น การขุดลอกลำน้ำ เป็นต้น	✓			✓			
๒๒	ควรมีการศึกษาหรือหารือข้อกฎหมาย ด้านการให้ความช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติกับจังหวัด เพื่อให้ การเบิกจ่ายงบประมาณช่วยเหลือ ประชาชน เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย	✓			✓	✓		
๒๓	ควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ ต่อการเตรียมความพร้อมในการรับมือ เฝ้าระวังติดตามและสร้างความตระหนักรู้ ให้แก่บุคลากรทุกภาคส่วน	✓				✓	✓	
๒๔	ควรตั้งงบประมาณด้านการปฏิบัติการ ที่มุ่งพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ รวมถึงพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้และ อุปกรณ์ที่จำเป็น	✓				✓	✓	✓
๒๕	ควรพิจารณาเพิ่มวงเงินตรองราชการ ให้มีความสอดคล้องกับการบริหาร จัดการภัย โดยคำนึงถึงขนาดพื้นที่ ขนาดภัย ผลกระทบ และความจำเป็น มิใช่การจัดสรรให้เท่ากันในทุกอำเภอ	✓				✓		

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรกิจกรรม			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๒๖	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยควรตั้งงบประมาณในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย การป้องกันและระงับภัยให้เหมาะสมและเพียงพอกับลักษณะของภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตน และจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓๐ ของงบประมาณทั้งหมด	✓				✓		
๒๗	ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย อันเนื่องมาจากแม่น้ำที่มีสภาพตื้นเขิน โดยมอบหมายให้มีหน่วยงานหลักรับผิดชอบอย่างชัดเจน	✓				✓		
๒๘	ควรมีการจัดหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านภัยพิบัติโดยตรง รวมทั้งสร้างช่องทางให้ผู้ปฏิบัติงานมีความก้าวหน้าในอาชีพในอนาคต	✓					✓	
๒๙	นายอำเภอควรปลูกฝังและส่งเสริมให้ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในพื้นที่ให้มีความพร้อมที่จะเสียสละและอุทิศตนเพื่อแก้ไขปัญหาให้พี่น้องประชาชน	✓					✓	
๓๐	ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ โดยอาจจัดในรูปแบบชุดปฏิบัติการขนาดเล็กที่มีความคล่องตัว มีความสามารถในการใช้เครื่องมือต่างๆ อย่างรอบด้าน เช่น การขับเรือยนต์ท้องแบน การกู้ชีพในภาวะอุทกภัย การว่ายน้ำ ดำน้ำ ประดาน้ำ และทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นในการเผชิญเหตุการณ์	✓					✓	

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๓๑	ควรรำบุงบุคลากรของทุกหน่วยงานในพื้นที่เข้าร่วมฝึกซ้อมเผชิญเหตุเมื่อเกิดภัย เพื่อให้บุคลากรมีความคุ้นเคยกัน มีจิตสำนึกและอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือผู้ประสบภัย อย่างน้อย ๓ เดือนต่อครั้ง และเมื่อเกิดภัย บุคลากรเหล่านี้ควรร่วมสนับสนุนงานนายอำเภอในฐานะ “ผู้อำนวยการอำเภอ”	✓			✓		✓	
๓๒	ควรมีการตั้งเครือข่ายเฝ้าระวัง แจ้งเตือนในพื้นที่ที่เกิดภัย ร่วมกันเป็นทีมงานประสานการปฏิบัติงาน หรือตรวจสอบปริมาณน้ำ โดยอาจติดต่อสื่อสารผ่านกลุ่ม Line ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารการแจ้งเตือนได้ทันท่วงที และเตรียมความพร้อมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	✓			✓		✓	
๓๓	ควรสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนให้มีการซักซ้อมและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานถึงวิธีปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่และภารกิจที่ต้องดำเนินการ	✓			✓		✓	
๓๔	สำหรับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ นายอำเภอต้องประสานและให้ข้อมูลกับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการจัดหาและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	✓						✓
๓๕	ก่อนเกิดอุทกภัย ต้องมีการกำชับและสั่งการให้มีการตรวจสอบความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ	✓						✓

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๓๖	ควรมีการซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกๆ ปีก่อนจะเข้าช่วงมรสุมหรือช่วงที่คาดว่าจะเกิดอุทกภัย	✓			✓			
๓๗	ควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดให้มีเครื่องมือที่มีความพร้อมใช้งานตลอดเวลา	✓						✓
๓๘	ควรจัดทำบัญชีเครื่องมือเครื่องใช้ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอย่างชัดเจน และให้มีการรวบรวมไว้ที่ศูนย์บัญชาการ พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่คอยดูแลให้พร้อมกับการใช้งานได้ทันทีเมื่อเกิดภัย	✓			✓			✓
๓๙	ควรมีการบูรณาการกับทุกส่วนราชการในการระดมสรรพกำลัง เพื่อเตรียมการป้องกันภัยพิบัติและช่วยแก้ไขปัญหาตลอดจนการผลักดันให้เกิดการบูรณาการด้านงบประมาณเพื่อการป้องกันภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต		✓		✓			
๔๐	ควรเน้นการทำงานแบบเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะมีความยืดหยุ่นสูง ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการประสานงานและทันต่อสถานการณ์		✓		✓			
๔๑	ภาคประชาชนและภาคเอกชน ควรให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยต้องตระหนักว่าปัญหาดังกล่าวไม่ใช่ปัญหาเฉพาะพื้นที่หรือเฉพาะบุคคล แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วยังมีผลกระทบกับคน และพื้นที่โดยภาพรวม เพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภัยทางธรรมชาติ		✓		✓		✓	

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๔๒	นายอำเภอต้องใช้ภาวะผู้นำในการทำงานบริหารงานเชิงรุก เข้าถึงปัญหาและพื้นที่อย่างรวดเร็ว โดยใช้แผนที่มีข้อมูลอย่างชัดเจน เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ประสานงานภาครัฐในการสนับสนุนบุคลากร เครื่องมือและงบประมาณ ให้มีความสำคัญกับภาคประชาชน ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต้องดึงภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม/ร่วมตัดสินใจด้วยทุกครั้ง		✓		✓			
๔๓	เมื่อเกิดอุทกภัย นายอำเภอควรรีบรายงานเหตุเร่งด่วน เพื่อให้สามารถประกาศเป็นเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย และประกาศเขตให้การช่วยเหลือฯ ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนดได้อย่างทันท่วงที		✓		✓			
๔๔	การบริหารงบประมาณ ควรมีการให้คำปรึกษา แนะนำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำงบประมาณในการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้เหมาะสมและเพียงพอต่อภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต		✓		✓			
๔๕	ขณะเกิดภัย นายอำเภอควรมีการระดมและเชิญชนกลุ่มจิตอาสา ประชาชนชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เข้ามาช่วยเหลืออำเภอในการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร		✓		✓		✓	
๔๖	นายอำเภอควรขับเคลื่อนให้ทุกส่วนราชการมีการทบทวนและถอดบทเรียนจากภัยพิบัติ (อุทกภัย) เพื่อนำแนวทางไปใช้ในการบริหารจัดการครั้งต่อไป			✓	✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๔๗	หลังเกิดภัย ควรมีการนำจุดเด่นของความเป็นสังคมชนบทมาใช้ในการฟื้นฟู เพราะเป็นสังคมแห่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อีกทั้งการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเป็นไปได้โดยง่ายกว่าการช่วยเหลือตามระเบียบของทางราชการ			✓	✓			
๔๘	นายอำเภอต้องให้ความสำคัญกับการนำศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ขณะเกิดภัยพิบัติและภายหลังการเกิดภัยพิบัติ เช่น สังคมชนบทที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การระดมทรัพยากรและการบริจาคให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น		✓	✓	✓			

หมายเหตุ : M ๑ : ด้านการบริหารจัดการ (Management)

M ๓ : ด้านบุคลากร (Man)

M ๒ : ด้านงบประมาณ (Money)

M ๔ : ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความนำ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ย (Average Weather) ในพื้นที่หนึ่งๆ ซึ่งครอบคลุมไปถึงลักษณะทั้งหมดเกี่ยวกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม กระแสน้ำ เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเป็นผลมาจากทั้งทางตรงและทางอ้อมจากกิจกรรมของมนุษย์ที่มีผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงของชั้นบรรยากาศโลก นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การปล่อยมลภาวะของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม บ้านเรือน และยานพาหนะ ตลอดจนพฤติกรรมในการบริโภค เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้ส่งผลทำให้สภาพภูมิอากาศทั่วโลกเกิดการแปรปรวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดภัยพิบัติบ่อยครั้งและยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ขยายวงลูกกลมไปทั่วโลก

ประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณใจกลางคาบสมุทรอินโดจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้นหรือแบบสะวันนา ส่วนภาคใต้และภาคตะวันออกเป็นเขตภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน ซึ่งหากเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน จะพบว่า โอกาสที่จะเกิดภัยพิบัติในประเทศไทยนั้น มีความเป็นไปได้ค่อนข้างน้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้าน แต่จากลักษณะภูมิประเทศที่มีหลากหลายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ทางธรรมชาติได้อยู่เสมอ โดยภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติซึ่งเคยเกิดขึ้นในประเทศไทย ได้แก่

๑.๑.๑ อุทกภัย

๑.๑.๒ ภัยจากดินโคลนถล่ม

๑.๑.๓ ภัยจากพายุเขตร้อนหรือवादภัย

๑.๑.๔ ภัยจากคลื่นสึนามิ ซึ่งเคยสร้างความเสียหายครั้งใหญ่ให้กับประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗

๑.๑.๕ ภัยจากแผ่นดินไหว ซึ่งในระยะหลังเกิดขึ้นบ่อยครั้งในบริเวณพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงราย เป็นต้น

๑.๑.๖ ภัยแล้ง เป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งสร้างความเสียหายต่อการเพาะปลูกของเกษตรกรและยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

๑.๑.๗ ภัยหนาว ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ตามสภาพภูมิอากาศของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

๑.๑.๘ ภัยจากหมอกควันไฟป่า ซึ่งในปัจจุบันมักเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในพื้นที่บริเวณภาคเหนือของประเทศ

ปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติซึ่งเคยเกิดขึ้นในประเทศไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสาธารณะเท่านั้น แต่ยังกระทบถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของทุกภาคส่วน ทั้งการประกอบอาชีพ การเกษตร สุขภาพอนามัย การศึกษา การค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการคมนาคมสื่อสาร เป็นต้น ล้วนส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนและเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ที่รุนแรงที่สุดในรอบกว่าครึ่งทศวรรษของประเทศไทย ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่กว่า ๖๖ จังหวัด หรือคิดเป็น ๑ ใน ๓ ของประเทศ และส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง พื้นที่ทางการเกษตรได้รับผลกระทบอย่างหนักส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีการบริหารจัดการในการรับมือกับภัยพิบัติ (อุทกภัย) ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและสามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี โดยชุมชนในพื้นที่เกิดการเรียนรู้และสั่งสมภูมิปัญญาเพื่อปรับวิถีชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับความแปรปรวนของธรรมชาติตามฤดูกาลได้ เนื่องจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นอุทกภัยที่ไม่รุนแรงนัก แต่อย่างไรก็ดี เมื่อเกิดภัยพิบัติมหาอุทกภัยหรือเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการในการรับมือกับภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของประเทศไทยครั้งใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับบทบาทของนายอำเภอในฐานะผู้บริหารจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินระดับอำเภอเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ (อุทกภัย) ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อภารกิจในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ราษฎรเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและคุ้มค่าต่องบประมาณภาครัฐ

คณะผู้วิจัย เห็นถึงความสำคัญของบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ จึงได้ศึกษาเฉพาะกรณี บทบาทการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) โดยการสังเคราะห์งานวิจัยส่วนบุคคลของหลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และรุ่นที่ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๘ พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม และอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาเป็นตัวอย่างแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติในพื้นที่อำเภอ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย)

๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์แนวทาง ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติในพื้นที่อำเภอให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ ด้านพื้นที่ของการสังเคราะห์ จำกัดขอบเขตไว้เฉพาะ เรื่อง บทบาทนายอำเภอ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) จากงานวิจัยส่วนบุคคลของหลักสูตร นายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และรุ่นที่ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๘ พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัด ลพบุรี อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี อำเภอบาง สะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม และอำเภอสันป่า ตอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๓.๒ ด้านเวลา ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสารผลการศึกษาวิจัยบทบาทของนายอำเภอ ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของหลักสูตรนายอำเภอรุ่นที่ ๗๕ และรุ่นที่ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๘ เล่ม ระหว่างเดือนมกราคม – เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๑.๓.๓ ด้านเนื้อหา จำกัดขอบเขตไว้เฉพาะ เรื่อง บทบาทของนายอำเภอ ด้านการบริหารจัดการ ภัยพิบัติ (อุทกภัย)

๑.๔ นิยามศัพท์

การสังเคราะห์งานวิจัยในที่นี้ หมายถึง การวิเคราะห์และประมวลข้อมูลจากงานวิจัยที่มีอยู่ ในปัจจุบัน เรื่อง บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ เฉพาะกรณี บทบาทการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) เพื่อตอบคำถามวิจัยและหาข้อสรุปทางด้านลักษณะ สำคัญ

ลักษณะสำคัญ หมายถึง ลักษณะสำคัญของงานวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ได้แก่ วิธีวิจัย ประเด็นบทบาทนายอำเภอด้านการจัดการภัยพิบัติ ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย หลังเกิดภัยและแนวทางการบริหารจัดการ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการ

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ มีการรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงประจักษ์ในเรื่อง บทบาทของนายอำเภอ ด้านการ บริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ให้เป็นหมวดหมู่และสร้างข้อสรุปทั่วไป ทำให้ทราบถึงสถานะและความก้าวหน้า ของการวิจัยในเรื่องนี้

๑.๕.๒ ทำให้มีแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ในพื้นที่อำเภอให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด

๑.๖ การนำเสนอรายงานวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอรายงานการวิจัยโดยแบ่งเป็นบทความ ๆ จำนวน ๕ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ บทนี้เป็นการนำเสนอความเป้นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย นิยามศัพท์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและการนำเสนอรายงานการวิจัย

บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทนี้เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์
ได้แก่ สรุปลักษณะสำคัญและให้ข้อเสนอแนะ แนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย)

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของนักเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ผู้ศึกษาได้นำทฤษฎีแนวความคิดและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๑. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่
๒. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
๓. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ
๔. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย
๕. ระเบียบ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ
๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่

๒.๑.๑ ความหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๖๐๒) ให้ความหมายของบทบาทหมายถึง การทำตามบทบาท หรือการกระทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

Cohen (๑๙๗๙ : ๓๕ - ๓๖) ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” ไว้ว่า พฤติกรรมที่ ถูกคาดหวังจากผู้อื่นในสังคม สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องปฏิบัติและยึดถือ นอกจากนี้ ยังให้คำอธิบาย เรื่องความหมายซึ่งสรุปพอสังเขปได้ว่าเป็นบทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) ถึงแม้ว่าบุคคลบางบุคคล จะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวังโดยผู้อื่น แต่เราก็คงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติตาม บทบาทที่สังคมกำหนดไว้และส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติ ออกมาจริงตามตำแหน่งหน้าที่ของเขา

สุชา จันท์ธอม และสุรางค์ จันท์ธอม (๒๕๒๐ : ๔๖) ได้อธิบายถึงความหมายของ บทบาทว่า บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำนั้นคือ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิและ หน้าที่ในสถานภาพใดแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้นจะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ (๒๕๓๒ : ๔๕) กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งที่คู่กับสถานภาพ สถานภาพเป็นโครงสร้างของสังคมเป็นนามธรรมที่อยู่ในความคิด ความเข้าใจร่วมกันของสังคม ส่วนบทบาทเป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ชัด เป็นการกระทำของบุคคลตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่

ณรงค์ เส็งประชา (๒๕๔๑ : ๑๓๖ - ๑๓๗) ได้กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่ ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลต้องกระทำตามหน้าที่เช่น เป็น ครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นทหารต้องเป็นรั้วของชาติ เป็นบุตรต้องเชื่อฟังบิดา มารดา เป็นต้น

๒.๑.๒ ประเภทของบทบาท

Broom & Selnick (๑๙๗๗ : ๓๔ - ๓๕) ได้แบ่งบทบาทออกเป็น ๓ ประเภท

ดังต่อไปนี้

๑. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทในอุดมคติ (Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งนั้น

๒. บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำในหน้าที่ของตำแหน่งนั้น โดยอาจจะไม่ตรงกับบทบาทในอุดมคติทุกประการและอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

๓. บทบาทที่กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่กระทำได้ในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
 ชาญวิทย์ ปรีชาพาณิชย์พัฒนา (๒๕๔๔ : ออนไลน์) ได้แบ่งบทบาทออกเป็น ๒ ประเภท ประกอบด้วย

๑. บทบาทที่ถูกกำหนดตามคุณสมบัติ (Ascribed Role) ไม่ว่าจะโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม บุคคลจะต้องรับบทบาทตามคุณสมบัติส่วนตัว เช่น บทบาทการเป็นผู้ชาย บทบาทตามวัยและอายุ เป็นต้น ซึ่งบทบาทเหล่านี้ถูกกำหนดโดยสังคม

๒. บทบาทตามที่ได้เลือก (Acquired Role) บทบาทนี้เป็นไปโดยสมัครใจมากกว่าบทบาทกลุ่มแรก เช่น บทบาทตามอาชีพและตำแหน่งงาน เป็นต้น

จากความหมายของบทบาท ประเภทของบทบาท ตลอดจนทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสังคมได้กำหนดให้มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ โดยบทบาท และสถานภาพเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กันกล่าวคือ สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้น ๆ มีบทบาทและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร ส่วนบทบาทเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ที่สังคมได้กำหนดไว้ในแต่ละสถานภาพนั่นเอง

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

ธงชัย สันติวงษ์ (๒๕๔๐ : ๑) ให้ความหมายของคำว่าบริหารจัดการไว้ว่า หมายถึงงานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องทำให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนมากมายอยู่รวมกัน และร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ กล่าวอย่างง่าย ๆ การบริหาร คือ การทำงานให้สำเร็จลุล่วงโดยอาศัยผู้อื่นเป็นผู้ลงมือทำให้สำเร็จนั่นเอง

วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ (๒๕๒๓ : ๔) สรุปสาระสำคัญของการบริหารไว้ดังนี้

๑. การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

๒. ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรม

๓. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

๔. โดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เพียงพอและเหมาะสม

พยอม วงศ์สารศรี (๒๕๔๒ : ๓) การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นองค์การหรือรัฐบาลหรืองานธุรกิจเอกชน ต่างมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่ต้องการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และพัฒนาองค์การอยู่เสมอ องค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารงานคือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ องค์ประกอบที่กล่าวไปแล้วข้างต้นเป็นที่ยอมรับกันว่า “คน” เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีค่าในแต่ละองค์การมากที่สุด จะมีภารกิจอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งจะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายขององค์การ ดังนั้น ในแต่ละองค์การ

จึงต้องมี “บุคคล” ซึ่งเรียกว่า ข้าราชการบ้าง เจ้าหน้าที่บ้างหรือพนักงานบ้าง เป็นผู้ปฏิบัติงาน งานจึงจะสำเร็จ และได้ผลตามเป้าหมายโดยทั่วไป

จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ถึงความหมายของคำว่า การบริหาร ที่นักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ได้ให้ความหมายไว้ ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ที่ร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยผู้นำของกลุ่มจะต้องมีการวางแผน การจัดการองค์การ การนำองค์การ และการควบคุม และจะต้องมีการใช้ปัจจัยในการดำเนินการ ได้แก่ คน เงิน วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ภายในองค์การเพื่อให้สามารถดำเนินการผลิตผลลัพธ์สุดท้าย ตามที่องค์การได้กำหนดไว้

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

๑) ทฤษฎีการบริหารที่ชนะดั้งเดิม

เฟรดเดอริก ดับบลิว เทย์เลอร์ (Frederick W. Taylor อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, ๒๕๕๕ : ๑๔) เทย์เลอร์ ถือว่าเป็นบิดาของการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ เขาได้สรุปแนวคิดที่สำคัญในการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ เรียกว่า หลักการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ ได้กำหนดถึงภารกิจของฝ่ายจัดการนั้นมีอยู่ ๔ ประการ ดังนี้

๑.๑) พัฒนาหลักการแบบวิทยาศาสตร์ขึ้นมาใช้เป็นมาตรฐานในการทำงาน แทนการทำงานแบบความเคยชินที่ไม่มีระบบงานเน้นเรื่อง “วิธีการทำงานที่ดีที่สุด” หรือ “One Best Way” หรือ “One Best Method”

๑.๒) ต้องมีการคัดเลือกคนตามหลักการวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมกับงาน ผลประโยชน์ที่ดีที่สุดที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายคนงานจะได้รับขึ้นอยู่กับการทำงานของคนงาน

๑.๓) ต้องพัฒนาบุคคลแต่ละคนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้ทุกคนทำงานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์

๑.๔) สร้างความร่วมมือในการทำงานอย่างฉันทันมิตรให้เกิดขึ้นในองค์การ

๒) ทฤษฎีการบริหารที่ชนะเชิงพฤติกรรม

ดักลาส แมคเกรเกอร์ (Douglas Mc Gregor, ๑๙๖๐ : ๔๔ อ้างถึงในวิโรจน์ สารรัตนะ, ๒๕๕๕ : ๑๘ – ๒๑) เป็นศาสตราจารย์ทางการบริหารที่มีชื่อเสียงได้สร้างทฤษฎี อาจจะเรียกได้ว่าเป็นทฤษฎีการมองต่างมุม มีสมมติฐานเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริหารที่มีต่อคนงาน โดยทัศนคติแบบใดแบบหนึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารแบบใดแบบหนึ่งด้วย ดักลาส แมคเกรเกอร์ (Douglas Mc Gregor) ได้สร้างทฤษฎี ดังนี้

๒.๑) ทฤษฎี X (Theory X) เป็นปรัชญาการบริหารจัดการแบบดั้งเดิมโดยสมมติฐาน

(๑) คนงานโดยทั่วไปไม่ชอบงาน และพยายามหลีกเลี่ยงเท่าที่เป็นไปได้

(๒) เนื่องจากคนเราไม่ชอบทำงาน ดังนั้น คนงานจะต้องถูกควบคุมอย่างใกล้ชิด มิฉะนั้นงานจะไม่เสร็จ

(๓) คนงานหาช่องที่จะเลี่ยงความรับผิดชอบเท่าที่เป็นไปได้ และพยายามทำงานตามที่ได้รับคำสั่งอย่างเป็นทางการ

(๔) คนงานไม่กระตือรือร้นที่จะทำงานแต่อยากมีความมั่นคงในชีวิต ความทะเยอทะยานมีน้อย

๒.๒) ทฤษฎี Y (Theory Y) เป็นปรัชญาการบริหารจัดการ โดยมองว่าพนักงานมีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาในการทำงานและไม่มีความเบื่อหน่ายในการทำงาน

(๑) คนงานมองการทำงานเป็นเรื่องปกติเหมือนกับการพักผ่อน การละเล่น หรือการแสดง

(๒) คนงานตัดสินใจทำงานเอง ควบคุมดูแลงานโดยการสั่งการและควบคุมตนเอง ถ้าหากมีความผูกพันกับเป้าหมายขององค์การ

(๓) คนงานเรียนรู้ที่จะยอมรับและแสวงหาความรับผิดชอบ

(๔) คนงานสามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้เองโดยไม่จำเป็นต้องถึงมือผู้บริหาร แมคเกรเกอร์ ได้เรียกร้องให้ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงมุมมองมนุษย์ จากมุมมองตามทฤษฎี X ไปเป็นมุมมองตามทฤษฎี Y

๓) การจัดการแบบทฤษฎีองค์การสมัยใหม่

เชสเตอร์ บาร์นาร์ (Chester I Barnard, ๑๙๖๑ อ้างถึงใน .ปราณีกองทิพย์ และมังกร ปุ่มกิ่ง, ๒๕๔๒ : ๒๑ – ๓๔) ได้ออกแบบการจัดการขึ้นมาใหม่โดยการจัดการตามแนวความคิดนี้มุ่งที่จะผสมผสานข้อดีของการจัดการทั้งสองแบบ ระหว่างการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ คือ การมุ่งผลผลิตเป็นสำคัญและการจัดการแบบมนุษยสัมพันธ์ ที่ให้ความสำคัญแก่คนรวมทั้งปรับปรุงหรือดัดแปลงแก้ไขข้อบกพร่องให้สมบูรณ์มากขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

๓.๑) นำหลักการทางคณิตศาสตร์มาช่วยในการตัดสินใจ (Decision Making Approach) โดยใช้ “วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ” (Quantitative)

๓.๒) นำระบบต่าง ๆ มาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งเรียกว่า การวิเคราะห์เชิงระบบ (System Approach) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า การจัดการโดยวิธีการปรับตัว (Adaptive Approach)

๓.๓) นำหลักการบริหารโครงการมาประยุกต์ใช้ หมายถึง การสร้างทีมงานขึ้นมาโดยผู้เชี่ยวชาญจากสายงานต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการแก้ปัญหา ทีมงานจะประกอบด้วย บุคคลที่มีความชำนาญตามหน้าที่เฉพาะอย่าง

๔) ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

ฮูด (Hood, ๑๙๙๑ อ้างถึงใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, ๒๕๕๓ : ๒๘๓ – ๒๘๔) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญๆ ของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management หรือ NPM) ไว้ดังต่อไปนี้

๔.๑) จัดการโดยนักวิชาชีพที่ชำนาญการ (Hands-on Professional Management) หมายถึง ให้ผู้จัดการมืออาชีพได้จัดการด้วยตัวเอง ด้วยความชำนาญ โปร่งใส และมีความสามารถในการใช้ดุลพินิจ เหตุผลก็เพราะเมื่อรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้ว ก็จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อการตรวจสอบจากภายนอกไปด้วย

๔.๒) มีมาตรฐานและการวัดผลงานที่ชัดเจน (Explicit Standards and Measures of Performance) ภาครัฐจึงต้องมีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของผลงาน และการตรวจสอบจะมีได้ก็ต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

๔.๓) เน้นการควบคุมผลผลิตที่มากขึ้น (Greater Emphasis on Output Controls) การใช้ทรัพยากรต้องเป็นไปตามผลงานที่วัดได้ เพราะเน้นผลสำเร็จมากกว่าระเบียบวิธี

๔.๔) แยกหน่วยงานภาครัฐออกเป็นหน่วยย่อยๆ (Shift to Disaggregation of Units in the Public Sector) การแยกหน่วยงานใหญ่ออกเป็นหน่วยย่อยๆ ตามลักษณะสินค้าและบริการที่ผลิต ให้เงินสนับสนุนแยกกันและติดต่อกันอย่างเป็นอิสระ

๔.๕) เปลี่ยนภาครัฐให้แข่งขันกันมากขึ้น (Shift to Greater Competition in the Public Sector) เป็นการเปลี่ยนวิธีทำงานไปเป็นการจ้างเหมาและประมูล เหตุผลก็เพื่อให้ฝ่ายที่เป็นปรปักษ์กัน (Rivalry) เป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้ต้นทุนต่ำและมาตรฐานสูงขึ้น

๔.๖) เน้นการจัดการตามแบบภาคเอกชน (Stress on Private Sector Styles of Management Practice) เปลี่ยนวิธีการแบบข้าราชการไปเป็นการยืดหยุ่นในการจ้างและให้รางวัล

๔.๗) เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัยและประหยัด (Stress on Greater Discipline and Parsimony in Resource Use) วิธีนี้อาจทำได้ เช่น การตัดค่าใช้จ่าย เพิ่มวินัยการทำงาน หดหยิ่ง การเรียกร้องของสหภาพแรงงาน จำกัดต้นทุนการปฏิบัติ เหตุผลก็เพราะต้องการตรวจสอบความต้องการใช้ทรัพยากรของภาครัฐ และ “ทำงานมากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรน้อยลง” (Do more with less)

จากที่ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของทฤษฎีในการบริหารไปในข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีในการบริหารมีพลวัตรอยู่ตลอดเวลา โดยแนวความคิดทางการบริหารมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น ๆ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าแนวความคิดในการบริหาร ก็ยังคงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ แต่ทุกแนวความคิดมีเป้าหมายเดียวกันคือ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่ได้ตั้งเอาไว้ทั้งสิ้น

๒.๒.๓ ทรัพยากรในการบริหารจัดการ

ถนัด เดชทรัพย์ (๒๕๕๐ : ๒๑) สรุปว่า ทรัพยากรหรือปัจจัยที่นักบริหารต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ประกอบด้วย ปัจจัยดังต่อไปนี้

๑) คน (Man) คือ ทรัพยากรบุคคลถือเป็นหัวใจขององค์การซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

๒) เงิน (Money) คือ ปัจจัยสำคัญที่จะคอยสนับสนุนให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การดำเนินการต่อไปได้อย่างราบรื่น

๓) วัสดุ (Materials) คือ วัตถุดิบซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญไม่แพ้ปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีคุณภาพและมีต้นทุนที่ต่ำเพราะมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต

๔) เครื่องจักร (Machine) คือ เครื่องจักรอุปกรณ์ที่มีศักยภาพที่ดี จะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการผลิตเช่นกัน

๒.๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอในการบริหารจัดการพื้นที่เชิง บูรณาการ สหชัย แจ่มประสิทธิ์สกุล (๒๕๕๒ : ๑) ได้สรุปว่าบทบาทหน้าที่ของนายอำเภอมีข้อสังเกตที่เป็นลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ

ประการแรก หน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งมีอยู่ ๒ ส่วน คือ

๑) ต้องบริหารราชการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะเหมือนข้าราชการทั่วไป

๒) ต้องทำหน้าที่อื่น ๆ เพิ่มเติมในกรณีที่กฎหมายมิได้กำหนดให้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นหน้าที่ของส่วนราชการหรือข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใด

ประการที่สอง นายอำเภอถือเป็นผู้บริหารราชการที่ได้รับการแต่งตั้งและได้รับมอบหมายหน้าที่จากรัฐ ตั้งแต่รัฐบาล องค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บังคับบัญชา ไปจนถึงผู้ที่มีหน้าที่แนะนำการปฏิบัติราชการตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

ประการที่สาม การควบคุมดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

มาตรฐานกำหนดตำแหน่งนายอำเภอ (ตำแหน่งประเภทผู้อำนวยการ) (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๕๒ และกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๘) ได้กล่าวถึง หน้าที่และความรับผิดชอบ ลักษณะงานที่ปฏิบัติและสมรรถนะของตำแหน่งนายอำเภอ โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) นายอำเภอมีหน้าที่บริหารงานในฐานะหัวหน้าส่วนราชการที่ต่ำกว่ากรม ในราชการบริหารส่วนภูมิภาคและปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย การปฏิบัติงาน การติดต่อ ประสานงาน วางแผน มอบหมายงาน วินิจฉัย สั่งการ ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษา แนะนำ ปรับปรุงแก้ไข ติดตาม ประเมินผล แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบและยังอาจปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อเสนอแนะแนวทางในด้านการปกครองการบริหารราชการอำเภอ กำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบดูแลภารกิจทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์สุขและความสุขให้กับประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้แทนของส่วนราชการหรือรัฐบาลในการร่วมประชุมปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับงานด้านการปกครองทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑) ด้านแผนงาน วางแผนงานโครงการหรือแผนปฏิบัติงานบูรณาการ แผนงาน โครงการ หรือแผนปฏิบัติงาน ติดตาม เร่งรัดการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งประเมินผล และรายงานการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานตามที่กำหนด

๑.๒) ด้านบริหารงาน กำหนดกลยุทธ์ ระบบงาน วิธีการปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการของหน้าที่ในหน่วยงานที่รับผิดชอบ มอบหมาย กำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตาม ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่หลากหลายและเบ็ดเสร็จของหน่วยงาน วินิจฉัยสั่งการเรื่องที่มีขอบเขตผลกระทบในวงกว้างหรือมีความซับซ้อนของประเด็นปัญหา ซึ่งต้องพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การดำเนินการต่าง ๆ ตามภารกิจที่หน่วยงานรับผิดชอบ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐ เอกชนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อความร่วมมือหรือบูรณาการให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้รับบริการ รวมถึงชี้แจงข้อเท็จจริง พิจารณาให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในที่ประชุมคณะกรรมการและคณะทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งหรือเวทีเจรจาต่าง ๆ ในระดับหน่วยงานหรือองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศในฐานะเป็นผู้มีบทบาทหลัก เพื่อรักษาผลประโยชน์ของราชการและประเทศชาติ

๑.๓) ด้านบริหารทรัพยากรบุคคล จัดระบบงานและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่มีความหลากหลายให้สอดคล้องกับภารกิจติดตามและประเมินผล ให้คำปรึกษา แนะนำปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในบังคับบัญชา รวมถึงปรับปรุงหรือแนวทางวิธีการใหม่ ๆ

หรือกลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการผลิตผลงาน การบริการ หรือผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น

๑.๔) ด้านบริหารทรัพยากรและงบประมาณ วางแผนการใช้ทรัพยากรและงบประมาณ ของหน่วยงาน รวมถึงติดตาม ตรวจสอบการใช้ทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย พันธกิจ เป็นไปตามเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า

๒) นายอำเภอต้องมีสมรรถนะประจำตำแหน่งอันเป็นคุณลักษณะเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ หรือประสบการณ์งานที่เกี่ยวกับภารกิจขององค์กรและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่ง ดังนี้

๒.๑) สมรรถนะหลักประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) บริการที่ดี (Service Mind) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรม (Integrity) และการทำงานเป็นทีม (Teamwork)

๒.๒) สมรรถนะทางการบริหารประกอบด้วย สภาวะผู้นำ (Leadership) วิสัยทัศน์ (Visioning) การวางกลยุทธ์ภาครัฐ (Strategic Orientation) ศักยภาพเพื่อนำการปรับเปลี่ยน (Change Leadership) การควบคุมตนเอง (Self Control) และการสอนงานและการมอบหมายงาน (Coaching and Empowering Others)

๒.๓) สมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติประกอบด้วย การดำเนินการเชิงรุก (Proactiveness) การตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการ (Concern for Order) และศิลปะการสื่อสารใจ (Communication & Influencing)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า นายอำเภอเป็นผู้บริหารสูงสุดภายในอำเภอและมีหน้าที่ในการบูรณาการงานและประสานงานหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ โดยนำเอานโยบายและภารกิจของรัฐบาลไปปฏิบัติในทุกระดับ ได้แก่ อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน/ชุมชน

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ

๒.๓.๑ ความหมายของภัยพิบัติ

สำนักงานเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office for Disaster Risk Reduction: UNISDR) ได้ให้ความหมายของคำว่าภัยพิบัติ หมายถึง การหยุดชะงักอย่างรุนแรงของการปฏิบัติหน้าที่ของชุมชนหรือสังคมอันเป็นผลมาจากการเกิดภัยทางธรรมชาติหรือเกิดจากมนุษย์ซึ่งส่งผลต่อชีวิต ทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางเกินกว่าความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจะรับมือได้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๒๕๕๗ : ๙))

๒.๓.๒ ประเภทของภัยพิบัติ

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๒๕๕๒ : ๓ - ๔) ได้จำแนกประเภทของภัยพิบัติ ดังนี้

(๑) ตามแนวคิดแบบคลาสสิก (Classical Concept) จำแนกประเภทของภัยพิบัติตามสาเหตุของการเกิดเป็น ๒ ประเภท คือ

- ภัยพิบัติธรรมชาติ (Natural Disaster) เช่น อุทกภัย วาตภัย ดินโคลนถล่ม ภัยแล้ง แผ่นดินไหว ไฟป่า คลื่นสึนามิ เป็นต้น

- ภัยพิบัติจากการกระทำของมนุษย์ (Man-made Disaster) เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจรและคมนาคมขนส่ง ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ภัยจากการทำงาน ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

(๒) ตามแนวคิดใหม่ (Contemporary Concept) จำแนกประเภทของภัยพิบัติตามสาเหตุและเจตนาธรรมของการเกิดเป็น ๓ ประเภท คือ

- ภัยพิบัติธรรมชาติ (Natural Disaster) เป็นภัยที่เกิดโดยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ดินโคลนถล่ม ภัยแล้ง แผ่นดินไหว ไฟป่า คลื่นสึนามิ เป็นต้น

- ภัยพิบัติเทคโนโลยี (Technological Disaster) เป็นภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจรและคมนาคมขนส่ง ภัยจากการทำงาน ภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

- ภัยพิบัติซับซ้อน (Complex Disaster) เป็นภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ โดยการมุ่งหวังผลทางการเมืองหรือทางสังคม (เน้นเชื้อชาติหรือศาสนาหรือลัทธิ) เช่น การชุมนุมประท้วงและก่อจลาจล การก่อการร้ายรูปแบบต่าง ๆ การอพยพหนีภัยการเมืองข้ามประเทศ เป็นต้น

จากความหมายและประเภทของภัยพิบัติข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า ภัยพิบัตินั้นมีทั้งจากการเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและเกิดจากการกระทำของมนุษย์แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและจะเน้นศึกษาภัยพิบัติประเภทอุทกภัย เท่านั้น

๒.๓.๓ วัฏจักรภัยพิบัติ

ก่าไลร์ตัน เย็นสุจิตร์ (๒๕๕๓ : ๒) ได้สรุปว่า วงจรการเกิดภัยพิบัติ (Disaster Cycle) แบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ ระยะก่อนเกิดภัย (Pre-impact Phase) หมายถึง ช่วงเวลาที่ยังไม่มีภัยเกิดขึ้นนับตั้งแต่ช่วงเวลาปกติที่ยังไม่มีสิ่งบอกเหตุว่าจะมีภัยเกิดขึ้นจนถึงเวลาที่มีสิ่งบอกเหตุว่ากำลังจะมีภัยเกิดขึ้น เป็นช่วงเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อป้องกันความเสียหายหรือลดความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้น

ระยะที่ ๒ ระยะขณะเกิดภัย (Impact Phase) หมายถึง ช่วงเวลาที่มีภัยเกิดขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ชีวิตและทรัพย์สิน เป็นช่วงเวลาที่ยุ่ประสบภัยมักหลีกเลี่ยงได้ยากหรือควบคุมสถานการณ์ไม่ได้ หน่วยงานต่าง ๆ อาจต้องเริ่มให้ความช่วยเหลือ

ระยะที่ ๓ ระยะหลังเกิดภัย (Post-impact Phase) หมายถึง ช่วงเวลาที่ภัยได้ผ่านพ้นไปแล้ว เป็นช่วงเวลาที่หน่วยงานต่าง ๆ ต้องให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการบรรเทาภัยและการฟื้นฟูสภาพในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้ประสบภัยเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการดูแลจัดหาอาชีพและการฟื้นฟูบูรณะอาคารบ้านเรือนและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ด้วย

๒.๓.๔ ทฤษฎีวงรอบของการบริหารจัดการภัยพิบัติ

ณัฐร์ กาญจนโหติ (๒๕๕๔ : ๔๘) ได้กล่าวว่า วงรอบของการบริหารจัดการภัยพิบัติและอุบัติภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะสัมฤทธิ์ผลได้จะต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันของหลายหน่วยงานในเชิงความรับผิดชอบและความรวดเร็วในการประสานงาน โดยทุกหน่วยงานจะต้องมีการจัดสรรบทบาทหน้าที่ของตนเองในการดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ การป้องกันและการลดผลกระทบ

การดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยง ประวิงเวลาการเกิดภัยพิบัติหรือมุ่งลดผลกระทบลดความเสียหายความรุนแรงเพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินและสถานที่สำคัญ เช่น การสร้างเขื่อน กำแพง

ป้องกันน้ำล้นตลิ่งเพื่อป้องกันน้ำท่วม การทำแนวกันไฟ การใช้มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดพื้นที่หวงห้าม การพัฒนาสิ่งปลูกสร้างเพื่อให้ทนต่อการเกิดแผ่นดินไหว การออกกฎระเบียบเพื่อ ควบคุมการออกแบบก่อสร้างอาคาร การวางแผนการก่อสร้างถนนที่ไม่สร้างผ่านพื้นที่เสี่ยงเป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องมีการบูรณาการทรัพยากรทุกภาคส่วนอย่างจริงจังโดยเฉพาะการวางแผนในทุก ๆ ด้าน

ขั้นที่ ๒ การเตรียมพร้อม

หมายถึง มาตรการต่าง ๆ ที่เตรียมขึ้นเพื่อให้รัฐบาล องค์กร ชุมชนหรือประชาชน สามารถที่จะเผชิญและรับสถานการณ์ได้ทัน่วงทีและมีประสิทธิผล (Effectively) มาตรการที่ใช้ได้แก่ การจัดทำและปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ การจัดให้มีระบบแจ้งเตือนการอพยพประชาชน การจัดระบบการติดต่อสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การฝึกอบรมซักซ้อมทดสอบระบบต่าง ๆ โดยการปฏิบัติในขั้นการเตรียมพร้อมนี้จะประกอบไปด้วย

๒.๑ การแจ้งเตือน “Warning”

๒.๒ การปฏิบัติช่วงซึ่งคาดว่าจะเกิดเหตุภัยพิบัติ (Threat)

๒.๓ การเฝ้าระวัง (Precaution)

ขั้นที่ ๓ การเกิดภัยพิบัติ

ขั้นตอนนี้ จะเป็นการปฏิบัติการทันทีเมื่อเกิดภัยพิบัติหรืออาจจะเรียกได้ว่า เป็นการปฏิบัติการฉุกเฉิน (Emergency Respond) โดยปกติจะให้ความสำคัญกับการช่วยชีวิตและการป้องกันทรัพย์สินเสียหาย มาตรการที่นำมาใช้ ได้แก่

๓.๑ การปฏิบัติตามแผน เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และชี้แจงให้กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่หน่วยงาน ตัวบุคคลในองค์กรตลอดจนประชาชนผู้ประสบภัย หัวใจสำคัญในขั้นตอนนี้คือ การฝึกซ้อมการปฏิบัติอย่างจริงจัง

๓.๒ การใช้ระบบป้องกัน คือการใช้ระบบที่ได้วางแผนเตรียมการไว้ในการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น

๓.๓ การอพยพ คือ การเคลื่อนย้ายคนออกจากพื้นที่ที่กำลังจะเกิดภัยพิบัติหรือมีแนวโน้มจะเกิดภัยพิบัติเพื่อรักษาชีวิตหรือทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายได้

๓.๔ การค้นหาช่วยชีวิต (ค้นหา กู้ภัย) คือ การค้นหาช่วยเหลือผู้รอดชีวิตระหว่างเกิดภัยพิบัติหรือหลังเกิดภัยพิบัติเป็นภารกิจที่ต้องให้ความสำคัญและเร่งด่วนเป็นลำดับแรกโดยเฉพาะในห้วง ๒๔ - ๗๒ ชั่วโมงหลังเกิดเหตุภัยพิบัติ

๓.๕ การแจกจ่ายอาหารและยารักษาโรค การปฐมพยาบาลและการจัดที่พักพิงชั่วคราว คือ ขั้นตอนในการให้ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตกับผู้ประสบภัยหรือผู้อพยพจากพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะเกิดภัยพิบัติ โดยความเร่งด่วนจะเป็นลำดับหลังจากการกู้ภัยเพราะในห้วง ๖ ชั่วโมงแรก ความต้องการอาหารและน้ำ อาจจะไม่มากเท่าการช่วยชีวิตคนที่ตกอยู่ในอันตราย

๓.๖ การสำรวจและประเมินความเสียหาย คือ การปฏิบัติเพื่อสำรวจความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือในแต่ละพื้นที่ ซึ่งอาจจะมีความต้องการที่แตกต่างกันทั้งชนิดความต้องการ ปริมาณความต้องการ นอกจากนี้ ยังมีความเกี่ยวพันกับขั้นตอนของการฟื้นฟูเป็นอย่างมากเนื่องจากจะส่งผลให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

ขั้นที่ ๔ การฟื้นฟูบูรณะ

เป็นการช่วยเหลือชุมชนที่ประสบภัยให้คืนสู่สภาวะปกติ ภายหลังจากเหตุการณ์ผ่านพ้นไป อาจจะต้องใช้เวลานานกว่า ๕ - ๑๐ ปี เป็นขั้นตอนที่จะเชื่อมโยงบรรดากิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาเข้าด้วยกันเพื่อให้มั่นใจว่าผลของภัยนั้น ๆ จะสะท้อนไปสู่การวางนโยบายที่เหมาะสม ขั้นตอนนี้ครอบคลุมถึงการประยุกต์ใช้ประสบการณ์ การวิจัยและการวางโครงการพัฒนาในอนาคตเพื่อมิให้การพัฒนา กลับกลายเป็นการสร้างปัญหาอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ ๕ การพัฒนาประเทศ

เป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการฟื้นฟูบูรณะ โดยเฉพาะในเรื่องของการปรับแผนการพัฒนาประเทศในภาพรวม ผลของภัยพิบัติจะต้องนำมาพิจารณาในการปรับแผน ในการพัฒนาประเทศในทุกแง่มุม

จากการศึกษาวิจัยภัยพิบัติตามข้อ ๒.๓.๓ และทฤษฎีวงรอบของการบริหารจัดการ ภัยพิบัติตามข้อ ๒.๓.๔ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภัยพิบัติสามารถแบ่งได้ออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนเกิดภัย (การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมพร้อม) ระยะขณะเกิดภัย (การเกิดภัยพิบัติ) ระยะหลังเกิดภัย (การฟื้นฟู และการพัฒนาประเทศ)

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทกภัย

๒.๔.๑ ความหมายของอุทกภัย

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๔) ให้ความหมายของคำว่า“อุทกภัย” (Flood Disaster) หมายถึง ภัยอันตรายที่เกิดจากน้ำท่วม ในขณะที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้ให้ความหมายของคำว่า “อุทกภัย” และได้มีการจำแนกลักษณะการเกิดอุทกภัย ไว้ดังต่อไปนี้

อุทกภัย หมายถึง เหตุการณ์ที่มีน้ำท่วมพื้นดินสูงกว่าระดับปกติซึ่งมีสาเหตุจากมีปริมาณน้ำฝนมาก จนทำให้มีปริมาณน้ำส่วนเกินมาเติมปริมาณน้ำผิวดินที่มีอยู่ตามสภาพปกติ จนเกินขีดความสามารถการระบายน้ำของแม่น้ำลำคลองและยังมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ โดยการปิดกั้นการไหลของน้ำตามธรรมชาติทั้งเจตนาและไม่เจตนา จนเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ สามารถจำแนกการเกิดอุทกภัยตามลักษณะการเกิดได้ ดังนี้

๑) น้ำท่วมขัง/น้ำล้นตลิ่ง หมายถึง สภาวะน้ำท่วมหรือสภาวะน้ำล้นตลิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพทำให้การระบายน้ำเป็นไปไม่ได้ซึ่งเป็นผลจากการเกิดฝนตกหนักในบริเวณนั้น ๆ เป็นเวลานานติดต่อกันหลายวัน โดยจะเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบลุ่มริมแม่น้ำและชุมชนเมืองใหญ่ ๆ น้ำท่วมขังส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณท้ายน้ำและแผ่ขยายเป็นบริเวณกว้างจึงทำให้ไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน

๒) น้ำท่วมฉับพลัน หมายถึง สภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในพื้นที่เนื่องจากฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีความชันมากและมีคุณสมบัติในการกักเก็บน้ำหรือตื้นน้ำน้อย เช่น บริเวณต้นน้ำซึ่งมีความชันของพื้นที่ พื้นที่ป่าถูกทำลายทำให้เก็บกักน้ำหรือการตื้นน้ำน้อยลงหรืออาจเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น เขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำพังทลาย น้ำท่วมฉับพลันมักเกิดขึ้นหลังจากฝนตกหนักและมักเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขาซึ่งอาจจะไม่มีฝนตกหนักในบริเวณนั้นมาก่อนเลยแต่มีฝนตกหนักมากบริเวณต้นน้ำ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน มีความรุนแรงและเคลื่อนที่ด้วยความเร็วมากโอกาสที่จะป้องกันและหลบหนีจึงมีน้อย

๒.๔.๒ ประเภทของการเกิดอุทกภัย

การเกิดของอุทกภัย สามารถแบ่งประเภทของการเกิดได้เป็น ๒ ชนิด ดังนี้

๑) อุทกภัยอันเกิดจากธรรมชาติ (Natural Disaster) ภัยพิบัติ ซึ่งเป็นอุทกภัยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีสาเหตุการเกิดที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้ (กรมทรัพยากรน้ำ (๒๕๕๐ : ๖))

๑.๑) การเกิดฝนตกหนัก

๑.๒) ลักษณะและส่วนประกอบตามธรรมชาติของพื้นที่ลุ่มน้ำ ได้แก่ รูปร่างของพื้นที่ลุ่มน้ำ ขนาดของพื้นที่ลุ่มน้ำ ความยาวและความกว้างของพื้นที่ลุ่มน้ำ

๑.๓) น้ำทะเลหนุนโดยทั่วไป

๒) อุทกภัยอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Manmade Disaster)

๒.๔.๓ การป้องกันอุทกภัย

ไทยภักดี ธรรมมงคล (๒๕๔๔ : ๙๗ - ๙๘) ได้กล่าวว่า นักอุทกวิทยา ได้มีการจำแนกวิธีในการป้องกันอุทกภัย ออกเป็น ๒ มาตรการ ดังนี้

๑) มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง (Structural Measures) มีวิธีการสำคัญๆ ดังนี้

๑.๑) สร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อเก็บน้ำส่วนเกินไม่ให้ไหลไปล้นตลิ่งและสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วควรมีอ่างเก็บน้ำที่สามารถควบคุมน้ำให้ได้อย่างน้อย ๔๐% จึงจะเพียงพอ

๑.๒) สร้างคันกั้นน้ำบริเวณเมือง ไม่ให้ล้นตลิ่งเข้าไปท่วมในบริเวณเขตเศรษฐกิจและชุมชนหนาแน่น

๑.๓) สร้าง Floodway สำหรับระบายน้ำส่วนหนึ่งลงทะเลและช่วยให้น้ำไม่ล้นตลิ่ง

๑.๔) สร้าง Retention Ponds เพื่อเก็บน้ำส่วนเกินไว้ชั่วคราว ก่อนปล่อยหรือระบายลงทะเล

๑.๕) สูบน้ำจากคูคลองไปลงทะเล เพื่อลดระดับน้ำในเมือง

๒) มาตรการไม่ใช่สิ่งก่อสร้าง (Non - Structural Measures) มีวิธีการสำคัญ ๆ ดังนี้

๒.๑) การพยากรณ์และการเตือนภัย เพื่อให้ประชาชนเตรียมตัวหรืออพยพออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย

๒.๒) ทำแผนที่บริเวณน้ำท่วม (Floodplain Mapping) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาที่ดินและลดความเสี่ยงจากการเกิดอุทกภัย

๒.๓) วิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย (Flood Risk Analysis) ในบริเวณที่ล่อแหลมต่อน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลากและการหา Discharge จาก Rainfall-Intensity-Duration-Frequency เพื่อวิเคราะห์ความถี่ของการเสี่ยงภัย

๒.๔) จัดทำแผนบริหารการป้องกันอุทกภัย เริ่มตั้งแต่การเตรียมตัวการรับมืออุทกภัย การกู้ภัยระหว่างอุทกภัยและการช่วยเหลือหลังอุทกภัย

ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า การป้องกันอุทกภัย ต้องใช้การผสมผสานระหว่างการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่ช่วยในการป้องกันอุทกภัยและมีการบริหารจัดการภัยพิบัติที่ดี อาทิ การพยากรณ์ทำแผนที่น้ำท่วมและจัดทำแผนบริหารการป้องกันอุทกภัย เป็นต้น เพื่อที่จะให้การป้องกันอุทกภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

๒.๕ ระเบียบ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ

อำเภอเป็นกลไกหลักของรัฐบาลและจังหวัดในฐานะเป็นหน่วยงานที่นำนโยบายของรัฐบาล ไปปรับใช้และปฏิบัติภายในพื้นที่ระดับตำบลและหมู่บ้าน เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงและบูรณาการการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ตลอดจน ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ สรรพกำลังและทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อให้สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่ (CAO : Chief Area Officer) จึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีระเบียบกฎหมายหลายฉบับที่ได้ให้อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอไว้เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภัยพิบัติ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมถึงหลักเกณฑ์และวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อุทกภัย) ดังต่อไปนี้

๒.๕.๑ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๕๒/๑ ให้จังหวัดมีอำนาจภายในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

- (๑) นำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์
- (๒) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นธรรมในสังคม
- (๓) จัดให้มีการคุ้มครอง ป้องกัน ส่งเสริม และช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง
- (๔) จัดให้มีการบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอภาค รวดเร็วและมีคุณภาพ
- (๕) จัดให้มีการส่งเสริม อุดหนุน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง ทบวง กรม
- (๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่ประจำอยู่ในเขตจังหวัดที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องและเป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดตามมาตรา ๕๓/๑

มาตรา ๖๑ ในจังหวัดหนึ่งให้มีหน่วยราชการบริหารรองจากจังหวัดเรียกว่าอำเภอ การตั้ง ยุบ และเปลี่ยนเขตอำเภอ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๖๑/๑ ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอ ดังต่อไปนี้

- (๑) อำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดในมาตรา ๕๒/๑ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖)

โดยให้นำความในมาตรา ๕๒/๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการบริการร่วมกันของหน่วยงานของรัฐ
ในลักษณะศูนย์บริการร่วม

(๓) ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมมือกับชุมชนในการ
ดำเนินการให้มีแผนชุมชนเพื่อรองรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด
และกระทรวง ทบวง กรม

(๔) โกล่เกลี่ยหรือจัดให้มีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทเพื่อให้เกิดความสงบ
เรียบร้อยในสังคมตาม มาตรา ๖๑/๒ และมาตรา ๖๑/๓

มาตรา ๖๒ ในอำเภอหนึ่ง มีนายอำเภอคนหนึ่งเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชา
บรรดาข้าราชการในอำเภอ และรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอ

นายอำเภอสังกัดกระทรวงมหาดไทย

บรรดาอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกรมการอำเภอหรือนายอำเภอซึ่งกฎหมาย
กำหนดให้กรมการอำเภอและนายอำเภอมีอยู่ ให้โอนไปเป็นอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอ

มาตรา ๖๕ นายอำเภอมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ถ้ากฎหมายใด
มิได้บัญญัติว่าการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะต้อง
รักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นด้วย

(๒) บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มอบหมายหรือตามที่
นายกรัฐมนตรีสั่งการในฐานะหัวหน้ารัฐบาล

(๓) บริหารราชการตามคำแนะนำและคำสั่งชี้แจงของผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้มีหน้าที่
ตรวจการอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม และผู้ว่าราชการจังหวัด มอบหมายในเมื่อไม่
ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม มติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการ
ของนายกรัฐมนตรี

(๔) ควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในอำเภอตามกฎหมาย

๒.๕.๒ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

มาตรา ๖๗ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ สมุห์บัญชี ซึ่งรวมเรียกกันว่ากรมการอำเภอ
แม้มีตำแหน่งต่างกันย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบรวมกันในการที่จะให้การปกครองอำเภอ
นั้นเรียบร้อย และเมื่อตำแหน่งใดการมากเหลือมือ หรือว่าว่างพนักงานกรมการอำเภอ
แม้อยู่ในตำแหน่งอื่นต้องช่วยและต้อง
ทำแทนกัน จะถือว่าเป็นพนักงานต่างกันนั้นไม่ได้

มาตรา ๙๒ ข้อ ๑ กรมการอำเภอเป็นหูเป็นตาของรัฐบาลต้องเอาใจใส่ตรวจตรา
สืบสวนความทุกข์สุขของราษฎร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องที่ของตน การอันใดที่รัฐบาลควร
รู้เพื่อความสุขของราษฎรและประโยชน์ของราชการ กรมการอำเภอต้องถือเป็นหน้าที่ ๆ
จะรายงานให้รัฐบาลทราบความตามที่เป็นจริง

มาตรา ๑๓๒ หน้าที่ของกรมการอำเภอนอกจากที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่นี้ ยังต้องทำตามความซึ่งกำหนดไว้ในพระราชกำหนดกฎหมาย
อย่างอื่น ๆ อันกำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอ แม้พระราชกำหนดกฎหมาย
ใดมิได้ระบุไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายนั้น ๆ ว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใดก็ให้พึงเข้าใจ
ว่าเป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ทั้งสามมาตราข้างต้น ไม่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่านายอำเภอมีหน้าที่ในการบริหารจัดการภัยพิบัติ แต่การอันใดที่เป็นความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในเขตอำเภอก็ถือว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขทั้งสิ้น

๒.๕.๓ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๑๖ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตามมาตรา ๑๕ (๑) อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามมาตรา ๑๒ และสาระสำคัญอื่นดังต่อไปนี้

(๑) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้างและผู้มีอำนาจสั่งการด้านต่าง ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๒) แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณ หรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

(๔) แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๕) แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณกุศล

มาตรา ๑๙ ให้นายอำเภอเป็นผู้อำนวยการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการอำเภอตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการอำเภอมีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในเขตอำเภอ ให้ดำเนินการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดและผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

มาตรา ๒๑ เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้น มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้น และผู้อำนวยการจังหวัด ทราบทันที

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงาน อาสาสมัคร และบุคคลใด ๆ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ให้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๒) ใช้อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยเท่าที่จำเป็น เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) ใช้เครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนทุกระบบที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยหรือท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

(๔) ขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๕) สั่งห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด

(๖) จัดให้มีการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยโดยทั่วถึงและรวดเร็ว

มาตรา ๒๒ เมื่อมีกรณีตามมาตรา ๒๑ เกิดขึ้น ให้ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการท้องถิ่น โดยในกรณีผู้อำนวยการอำเภอให้สั่งการได้สำหรับในเขตอำเภอของตน และในกรณีผู้อำนวยการจังหวัดให้สั่งการได้สำหรับในเขตจังหวัดแล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๙ ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้อำนวยการกลาง มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ทั่วราชอาณาจักร

(๒) ผู้อำนวยการจังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตจังหวัด

(๓) ผู้อำนวยการอำเภอ มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตอำเภอ

(๔) ผู้อำนวยการท้องถิ่น มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่

(๕) ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตกรุงเทพมหานคร

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา ๔๑ ให้ผู้อำนวยการจัดให้มีอาสาสมัครในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๒) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการมอบหมายและตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด การบริหารและกำกับดูแลอาสาสมัคร การคัดเลือก การฝึกอบรม สิทธิหน้าที่และวินัยของอาสาสมัคร ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

๒.๕.๔ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินตรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖

ข้อ ๕ ในระเบียบนี้

“ภัยพิบัติ” หมายความว่า สาธารณภัยอันได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ภัยจากลูกเห็บ ภัยอันเกิดจากไฟฟ้า ภัยที่เกิดจากโรคหรือการระบาดของแมลง หรือศัตรูพืชทุกชนิด อากาศหนาวจัดผิดปกติ ภัยสงคราม และภัยอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อการร้าย

กองกำลังจากนอกประเทศตลอดจนภัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ หรือมีบุคคลหรือสัตว์ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน

“ฉุกเฉิน” หมายความว่า เกิดขึ้นโดยปัจจุบันทันด่วนหรือเป็นที่คาดหมายว่าจะเกิดขึ้น ในเวลาอันใกล้ และจำเป็นต้องรีบแก้ไขโดยฉับพลัน

“ผู้ประสบภัยพิบัติ” หมายความว่า ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากภัยพิบัติกรณี ฉุกเฉิน แต่ไม่รวมถึงส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ

“การให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร” หมายความว่า ความรวมถึงการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติด้านการปศุสัตว์และด้านการประมงด้วย

“การให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ประสบภัย” หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในระยะสั้น เพื่อให้ผู้ประสบภัยพิบัตินั้นสามารถช่วยตนเองได้ เช่น การ ให้ความช่วยเหลือเด็ก ผู้สูงอายุ หรือคนพิการซึ่งหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต พิกار หรือบาดเจ็บจากภัยพิบัติ การ ขนย้ายครอบครัว และการส่งเสริมอาชีพระยะสั้นแก่ครอบครัวของผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น ตลอดจนการให้ ค่าปรึกษาแนะนำและการส่งต่อให้แก่หน่วยงานผู้มีความเชี่ยวชาญที่รับผิดชอบ อันเป็นการจำเป็นเพื่อให้การดำรงชีวิตเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

“การให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์และการสาธารณสุข” หมายความว่า การให้ ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติด้านกายและจิต ซึ่งประกอบด้วยการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การ ป้องกันและควบคุมโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการสาธารณสุขที่จำเป็นเพื่อให้การดำรงชีวิตเข้าสู่สภาวะ ปกติโดยเร็ว

ข้อ ๘ ให้ส่วนราชการมีวงเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณี ฉุกเฉิน ในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในระหว่างที่ยังไม่ได้รับ เงินงบประมาณรายจ่าย ดังนี้

- (๑) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๒) สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๓) สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๔) สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๕) สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๖) สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๗) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๘) สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด แห่งละ ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ในการนี้ให้ปลัดกระทรวงกลาโหมมีอำนาจจัดสรรเงินอุดหนุนราชการตาม (๒) แก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมตามความจำเป็นและเหมาะสม และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจ จัดสรรเงินอุดหนุนราชการตาม (๘) แก่อำเภอหรือกิ่งอำเภอตามความจำเป็นและเหมาะสมซึ่งแต่ละแห่ง ต้องมีวงเงินไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นจะจัดสรรเพิ่มเติมให้อีกก็ได้ และให้แจ้ง กระทรวงการคลังทราบด้วย

กรณีเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจอนุมัติให้ส่วนราชการอื่นมีวงเงินทรงพระราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้ตามความเหมาะสมจำเป็นและกรณีที่วงเงินทรงพระราชการไม่พอ ให้ส่วนราชการดังกล่าวหรือส่วนราชการตามวรรคหนึ่งสามารถขอขยายวงเงินทรงพระราชการเพิ่มโดยตรงต่อกระทรวงการคลังได้ แล้วให้รายงานการอนุมัติดังกล่าวให้นายกรัฐมนตรีทราบ

ข้อ ๙ การอนุมัติจ่ายเงินทรงพระราชการภายในวงเงินตามข้อ ๘ ให้เป็นอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

(๑) นายกรัฐมนตรี สำหรับกรณีตามข้อ ๘ (๑)

(๒) ปลัดกระทรวงกลาโหม สำหรับกรณีตามข้อ ๘ (๒)

(๓) ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำหรับกรณีตามข้อ ๘ (๓)

(๔) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับกรณีตามข้อ ๘ (๔)

(๕) ปลัดกระทรวงมหาดไทย สำหรับกรณีตามข้อ ๘ (๕)

(๖) ปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำหรับกรณีตามข้อ ๘ (๖)

(๗) อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำหรับกรณีตามข้อ ๘ (๗)

(๘) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับกรณีตามข้อ ๘ (๘) เว้นแต่การอนุมัติจ่ายเงินทรงพระราชการของอำเภอหรือกิ่งอำเภอภายในวงเงินที่จัดสรรให้ ให้เป็นอำนาจของนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี

ผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินทรงพระราชการตามวรรคหนึ่ง อาจมอบหมายให้บุคคลอื่นซึ่งเป็นข้าราชการในสังกัดอนุมัติจ่ายเงินทรงพระราชการแทนตนก็ได้

ในกรณีที่มีเหตุอันควรคาดหมายได้ว่าจะเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้นในจังหวัดใด และมีความจำเป็นต้องเตรียมเงินสด ไว้เพื่อใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในวันหยุดราชการ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นมีอำนาจเบิกเงินทรงพระราชการตามข้อ ๘ (๘) ไว้เพื่อสำรองจ่ายได้ตามความเหมาะสมจำเป็น และเมื่อภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินสิ้นสุดลงให้นำเงินที่เหลือส่งคืนคลัง

ข้อ ๑๐ ให้ส่วนราชการตามข้อ ๘ ยุติการอนุมัติจ่ายเงินทรงพระราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ในกรณีใดกรณีหนึ่งที่เกิดขึ้นก่อน ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อส่วนราชการตามข้อ ๘ ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติแล้ว

(๒) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการให้ความช่วยเหลือตามประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

(๓) มีการประกาศยุติการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๑ ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ” เรียกโดยย่อว่า “ก.ช.ภ.อ.” หรือ “คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกิ่งอำเภอ” เรียกโดยย่อว่า “ก.ช.ภ.ก.” แล้วแต่กรณี ประกอบด้วย นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นประธานกรรมการ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่เกี่ยวข้องหรือผู้แทนไม่เกินสี่คน ผู้แทนกระทรวงกลาโหมหนึ่งคน

ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหนึ่งคน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอนั้นหนึ่งคน เป็นกรรมการ และปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายความมั่นคง เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๑๒ ให้ ก.ช.ภ.อ. หรือ ก.ช.ภ.กอ. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) สำรวจความเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในอำเภอหรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี และความต้องการรับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของผู้ประสบภัยพิบัติ โดยจัดทำบัญชีเป็นประเภทไว้

(๒) ตรวจสอบและกลั่นกรองการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในด้านต่าง ๆ ตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้สำรวจความเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ที่รับผิดชอบ ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

(๓) พิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

(๔) ประสานงานและร่วมดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกับ ก.ช.ภ.อ. หรือ ก.ช.ภ.กอ. อื่น ในกรณีที่เกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้นในหลายอำเภอหรือหลายกิ่งอำเภอ

(๕) รายงานผลการสำรวจตาม ๑) และการแก้ไขความเดือดร้อนเฉพาะหน้าที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ให้ ก.ช.ภ.จ. ทราบหรือเพื่อพิจารณาดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่อไป

(๖) แต่งตั้งคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามที่ ก.ช.ภ.อ. หรือ ก.ช.ภ.กอ. มอบหมายแล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๓ ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับจังหวัดคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด” เรียกโดยย่อว่า “ก.ช.ภ.จ.” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด พาณิชย์จังหวัดโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หนึ่งคนผู้แทนกระทรวงกลาโหมหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขหนึ่งคน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งคน ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินไม่เกินสี่คน ประธานหอการค้าจังหวัดหรือสภาอุตสาหกรรมจังหวัดหรือผู้แทนในเขตจังหวัดนั้นหนึ่งคน เป็นกรรมการ และหัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๑๔ ให้ ก.ช.ภ.จ. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบและกลั่นกรองการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติด้านต่าง ๆ ตามที่ ก.ช.ภ.อ. หรือ ก.ช.ภ.กอ. ได้สำรวจความเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ที่รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

(๒) พิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

(๓) ระดมสรรพกำลัง ควบคุม เร่งรัด และประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เพื่อให้ผู้ประสบภัยพิบัติได้รับความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วทั่วถึงและไม่ซ้ำซ้อน

(๔) พิจารณานุมัติค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติสำหรับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่มีวงเงินต่องบราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแต่จำเป็นต้องดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามมติของ ก.ช.ภ.จ.

(๕) จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะและอื่น ๆ ที่จำเป็นจากส่วนกลางในกรณีภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินที่เกิดขึ้นเกินกว่าความสามารถของจังหวัด

(๖) ประสานงานและร่วมดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกับ ก.ช.ภ.จ. อื่น ในกรณีภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเกิดขึ้นในหลายจังหวัด

(๗) รายงานความเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในจังหวัด การแก้ไขความเดือดร้อนเฉพาะหน้าที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และโครงการขอรับการสนับสนุนการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติจากส่วนกลาง ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทราบหรือเพื่อพิจารณาดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่อไป

(๘) พิจารณาประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด

๒.๖ งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ

๒.๖.๑ ไททัศน์ มาลา, สุนทรชัย ขอบยศ และพิศาล พรหมพิทักษ์กุล (๒๕๕๗ : ๘๕ - ๙๔) ได้สรุปปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครนนทบุรีเมื่อปี ๒๕๕๔ ดังนี้

๑) การป้องกันและลดผลกระทบ เป็นการบริหารจัดการอุทกภัยล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดภัยเพื่อให้มีความสามารถในการรับมือไว้ล่วงหน้า รวมทั้งเป็นการลดความรุนแรงและลด ความสูญเสีย จากปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุด โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เทศบาลนครนนทบุรี ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและลดผลกระทบจากปัญหาอุทกภัย ได้แก่ การจัดทำแผน/ประชาคมเมือง การบูรณาการแผนกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ การประเมินความเสี่ยง การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอุทกภัยแก่ประชาชน และการสร้างแนวป้องกันน้ำ

๒) การเตรียมความพร้อม เป็นกระบวนการในขั้นก่อนเกิดภัย โดยการเตรียมแผนเพื่อรับมือกับอุทกภัยล่วงหน้า และเพื่อสร้างระบบเตรียมความพร้อมและแนวทางปฏิบัติในการรับมือกับภัยที่จะเกิดขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เทศบาลนครนนทบุรีได้ดำเนินการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาอุทกภัยด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการฉุกเฉิน การกำจัดวัชพืช ขุดลอกทางระบายน้ำ จัดเตรียมบุคลากรและเครื่องมือ การประเมินสถานการณ์ การสำรวจพื้นที่เสี่ยง การสร้างคันกันน้ำและการมอบหมายภารกิจให้หัวหน้าส่วนแต่ละฝ่ายรับผิดชอบ

๓) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน/การสู้อยู่ชั่วคราว โดยมีการดำเนินการในช่วงขณะเกิดภัยตามแผนที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบอุทกภัยเพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้นให้มากที่สุด และให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เทศบาลนครนนทบุรีได้ดำเนินการขณะเกิดอุทกภัย ได้แก่ การจัดแบ่งภาระงานของหน่วยงานภายใน การประกาศข่าวสารและเตือนภัย การตั้งชุดเคลื่อนที่เร็ว/รักษาความปลอดภัย การให้ความช่วยเหลือการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว การสนับสนุนด้านหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ การสร้างความร่วมมือกับประชาชน

๔) การจัดการหลังเกิดภัย โดยในปี ๒๕๕๔ เทศบาลนครนนทบุรีได้ดำเนินการหลังเกิดอุทกภัย ได้แก่ การเร่งเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจ การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล การแพทย์และสาธารณสุข การปรับปรุงท่อน้ำและทางระบายน้ำ การจัดงานเลี้ยงขอบคุณจิตอาสา การบูรณะซ่อมแซมสาธารณสมบัติ การทำประชาคมเมือง และการปฏิบัติตามแผนการฝึกซ้อม

จากงานวิจัยตามข้อ ๒.๖.๑ ผู้วิจัยขอสรุปว่าความสำเร็จในการจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครนนทบุรีในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เกิดจากการมีการวางแผนและเตรียมการที่ดีก่อนเกิดอุทกภัย ตลอดจนพอเกิดภัยก็มีการให้ความช่วยเหลือพี่น้องประชาชนตามแผนที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อภัยพิบัติจบลงก็ได้มีการฟื้นฟู เยียวยา พี่น้องประชาชนอย่างรวดเร็ว

๒.๖.๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (๒๕๕๐ : ๓ - ๑๑๓) ได้จัดทำคู่มือการวางระบบบริหารจัดการในภาวะวิกฤตจากภัยพิบัติ โดยแบ่งวัฏจักรการบริหารจัดการภัยพิบัติ ออกเป็น ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบ ขั้นที่ ๒ การเตรียมพร้อมรับภัย ขั้นที่ ๓ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน ขั้นที่ ๔ การจัดการหลังการเกิดภัย นอกจากนี้คู่มือฉบับนี้ ยังได้มีการวางแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ พอสังเขปดังนี้

๑) จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจ

การจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกฯ เป็นการดำเนินการตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตามมาตรา ๑๖ (๑) ของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ควรมีแนวทางเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์และลดความสูญเสียให้น้อยที่สุด

๒) การติดตามผลการเตรียมการระดับ อำเภอ/เทศบาล/อบต. อย่างต่อเนื่อง

๒.๑) การจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาเฉพาะกิจระดับอำเภอ/ตำบล หรือแผนเฉพาะพื้นที่รองรับแผนระดับจังหวัด

๒.๒) การจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจฯ ย่อยในระดับอำเภอ/ตำบล โดยใช้โครงสร้าง ของศูนย์อำนวยความสะดวกฯ จังหวัด เป็นต้นแบบตามความเหมาะสม

๒.๓) การติดตั้งเครื่องแจ้งเตือนภัยและเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่เสี่ยงภัย พร้อมทั้งจัดผู้ดูแลและบันทึกข้อมูลและการทดสอบการทำงาน ความพร้อมของเครื่องมือดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ

๒.๔) การจัดทำคลังเจ้าหน้าที่เข้าไปติดตามแนะนำและทบทวนการอ่านเครื่องวัดปริมาณน้ำฝน การใช้ไซเรนหรือเครื่องมือเตือนภัยประเภทอื่นๆ

๒.๕) การเตรียมการในเรื่องเส้นทางการอพยพ พื้นที่รองรับการอพยพ โดยมีแผนหลักและแผนรองไว้ให้พร้อม

๒.๖) การจัดเวรเฝ้าระวังในพื้นที่เพื่อประเมินสถานการณ์ ติดตามสภาพอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา สถานการณ์แผ่นดินไหวหรือคลื่นสึนามิจากกรมอุตุนิยมวิทยาและศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติหรือหน่วยงานอื่น ๆ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และประสานงานกับจังหวัดอย่างใกล้ชิด

๒.๗) จัดทำบัญชีรายชื่อ อปพร. ระดับอำเภอ และบัญชีอปพร. ผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ

๓) การประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นในเขตท้องที่ใด (จังหวัด) และมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้ทันที โดยสามารถให้ความช่วยเหลือได้ตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นหน่วยธุรการในการจัดทำประกาศภัยพิบัติให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ลงนามในพื้นที่เกิดภัย จังหวัดและสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ดำเนินการ ดังนี้

จังหวัดและสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจะเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการบริหารจัดการภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นแล้วในพื้นที่ โดยมีข้อปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้นให้ครอบคลุมพื้นที่ที่เกิดภัย ตามประกาศของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการประกาศภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินและประเภทภัยพิบัติขนาดเล็กและเฉพาะหน้า (ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๗ และประกาศ ณ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๘) โดยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- ประเภทภัย
- พื้นที่เกิดภัย
- วัน เดือน ปีที่เกิด และสิ้นสุดของภัย
- เวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย (ไม่เกิน ๓ เดือนนับจากวันที่เกิดภัย)

(๒) ปรับบทบาทหน้าที่ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ที่ตั้งขึ้นไว้แล้ว โดยแบ่งงานเป็นฝ่ายต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

(๓) นำสิ่งของต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ในขั้นเตรียมการ ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่จะใช้ประจำศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ได้แก่ เครื่องเขียน แบบพิมพ์ คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ ป้าย แสดง (บอร์ด) โต๊ะ-เก้าอี้ โทรศัพท์ โทรสาร ห้องประชุม เครื่องขยายเสียงเคลื่อนที่รถยนต์ ยานพาหนะ ฯลฯ มาประจำที่ศูนย์อำนวยการฯ โดยเฉพาะเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารยามฉุกเฉิน

(๔) จัดสถานที่ปฏิบัติงานให้ฝ่ายต่าง ๆ ภายในศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ หรือบริเวณใกล้เคียง โดยมีโต๊ะ เก้าอี้ ป้ายบอกฝ่าย ป้ายบอกชื่อ – ตำแหน่งในสายงานปกติ และตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดไว้ให้ชัดเจน พร้อมหมายเลข โทรศัพท์มือถือ เครื่องข่ายวิทยุสื่อสาร ให้ชัดเจน

(๕) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ ในศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ที่จังหวัดตั้งขึ้น และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นทีมงานเลขานุการ ผู้อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) โดยอาจจะจัดแบ่งเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เจ้าหน้าที่จากศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต และจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เข้าไปช่วยเหลือในฝ่ายต่าง ๆ ของศูนย์ฯ และประจำฝ่ายอำนวยการ ที่สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดรับผิดชอบโดยตรง

(๖) ด้านเครื่องมือสื่อสาร และเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง ในภาวะฉุกเฉินที่เกิดภัยในพื้นที่ การสื่อสารจะมีปัญหาติดต่อไม่ได้ ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ที่จังหวัดตั้งขึ้นต้องเตรียมการร้องขอเครื่องมือสื่อสารจากหลายหน่วยงาน ดังนี้

- ฝ่ายทหาร ตำรวจ
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- บมจ. ทีโอที
- บมจ. กสท. โทรคมนาคม
- วิทยุในราชการฝ่ายปกครอง ฯลฯ

นอกจากการจัดเตรียมเครื่องมือสื่อสารแล้วยังต้องเตรียมเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง กรณีกระแสไฟฟ้าดับ/ขัดข้อง โดยขอการสนับสนุนจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และจัดหาเครื่อง

กำเนิดไฟฟ้าสำรองไว้ใช้เป็นการประจำ โดยให้เก็บรักษาและเตรียมพร้อมใช้งานที่ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต

๔) การวางแผนการอพยพหนีภัย

การอพยพหนีภัยถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่กำหนดไว้ในแผนอพยพหนีภัยที่ซึ่งได้มีการประเมินความเสี่ยงภัยของชุมชนแล้วว่าเป็นภารกิจที่จำเป็นในกลยุทธ์การบริหารจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ ในการวางแผนการอพยพหนีภัย

๕) การค้นหาและกู้ภัย

การค้นหาและกู้ภัย เป็นภารกิจหนึ่งในขั้นตอนของการปฏิบัติการฉุกเฉินในระหว่างภาวะวิกฤติ (Emergency Response) ซึ่งให้ความสำคัญแก่การช่วยชีวิตคน และการป้องกันทรัพย์สินเสียหาย ในส่วนของการกู้ภัย (Rescue) นั้นจะหมายถึงการช่วยชีวิตผู้ประสบภัยให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ ทั้งในระหว่างเกิดหรือหลังจากเกิดภัยพิบัติขึ้นแล้ว

๖) การฟื้นฟูและบูรณะโครงสร้างพื้นฐาน

การฟื้นฟูบูรณะโครงสร้างพื้นฐานกรณีฉุกเฉิน จะดำเนินการภายหลังที่ภัยได้ยุติลงหรือผ่านพ้นไปแล้ว เป็นการดำเนินการทั้งปวงเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของส่วนราชการทุกส่วน ตลอดจนบุคคลที่อยู่ในราชอาณาจักร เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนให้กลับคืนสู่สภาพปกติ ทั้งนี้ เพื่อให้การฟื้นฟูบูรณะโครงสร้างพื้นฐานกรณีฉุกเฉิน เป็นไปอย่างมีระบบ ทัวถึงและรวดเร็ว

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า ถ้าอำเภอจะบริหารจัดการภัยพิบัติให้ประสบความสำเร็จต้องมีการนำเอาหลักการตามที่คู่มือดังกล่าวกำหนดไว้ไปปรับใช้ในทุกขั้นตอนของวัฏจักรภัยพิบัติ ได้แก่ ขั้นตอนก่อนเกิดภัย ขั้นตอนระยะเกิดภัย และขั้นตอนระยะหลังเกิดภัย ซึ่งปัจจัยสำคัญ คือ ต้องมีการวางแผนในทุกขั้นตอนและดำเนินการไปตามแผนที่ได้วางไว้ เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของนักเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

๓.๑ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยพื้นฐานโดยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ กรณีอุทกภัย ของนักเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยจะทำการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) ซึ่งเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษาและคัดเลือกงานวิจัยที่รายงานผลการวิจัยในลักษณะการพรรณนา

๒) วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้สรุปตามประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ทั้งระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ในด้านการวางแผนและจัดทำแผน ด้านการเตรียมความพร้อมและการประสานงาน และด้านการบังคับบัญชา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๓) สรุปรายงานผลการสังเคราะห์ อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบเก็บข้อมูลงานวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการอ่านงานวิจัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

๓.๓ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ งานวิจัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จำนวน ๘ เรื่อง ดังนี้

ลำดับที่	ปีที่วิจัย	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	จำนวนหน้า
๑.	๒๕๖๑	นายกริชชัย ภูมุน	บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีศึกษา : บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี	๑๑๐
๒.	๒๕๖๑	นายวิกิจ มานะโรจน์กิจ	บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	๑๒๒

ลำดับ ที่	ปีที่วิจัย	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	จำนวน หน้า
๓.	๒๕๖๑	นายศุภชัย ครุฑดำ	บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	๗๗
๔.	๒๕๖๑	นายสมชาย ลีหล้าน้อย	บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี:การบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมใน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี	๕๓
๕.	๒๕๖๑	ว่าที่พันตรี อภิญา ศักดินันท์	บทบาทนายอำเภอกับการบริหารจัดการ สาธารณภัย ศึกษาเฉพาะกรณี:การแก้ไข ปัญหาอุทกภัย อำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	๑๖๑
๖.	๒๕๖๑	นายทวิช เทียมมาพบสุข	บทบาทของนายอำเภอกับการบริหารจัดการ พื้นที่เชิงบูรณาการ ศึกษากรณี: การป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติ (อุทกภัย) ของ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม	๘๔
๗.	๒๕๖๑	นางสาวบุษราภรณ์ ปานคง	บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ น้ำท่วมในพื้นที่อำเภอลาดยาว จังหวัด นครสวรรค์	๙๕
๘.	๒๕๖๑	นางวาสนา บุญธรรมช่วย	บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	๙๙

๓.๔ วิธีการรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๓.๔.๑ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของนักเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

๓.๔.๒ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยจากฐานข้อมูลของวิทยาลัยการปกครอง เล่มงานวิจัย และไฟล์งานวิจัยของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมหลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

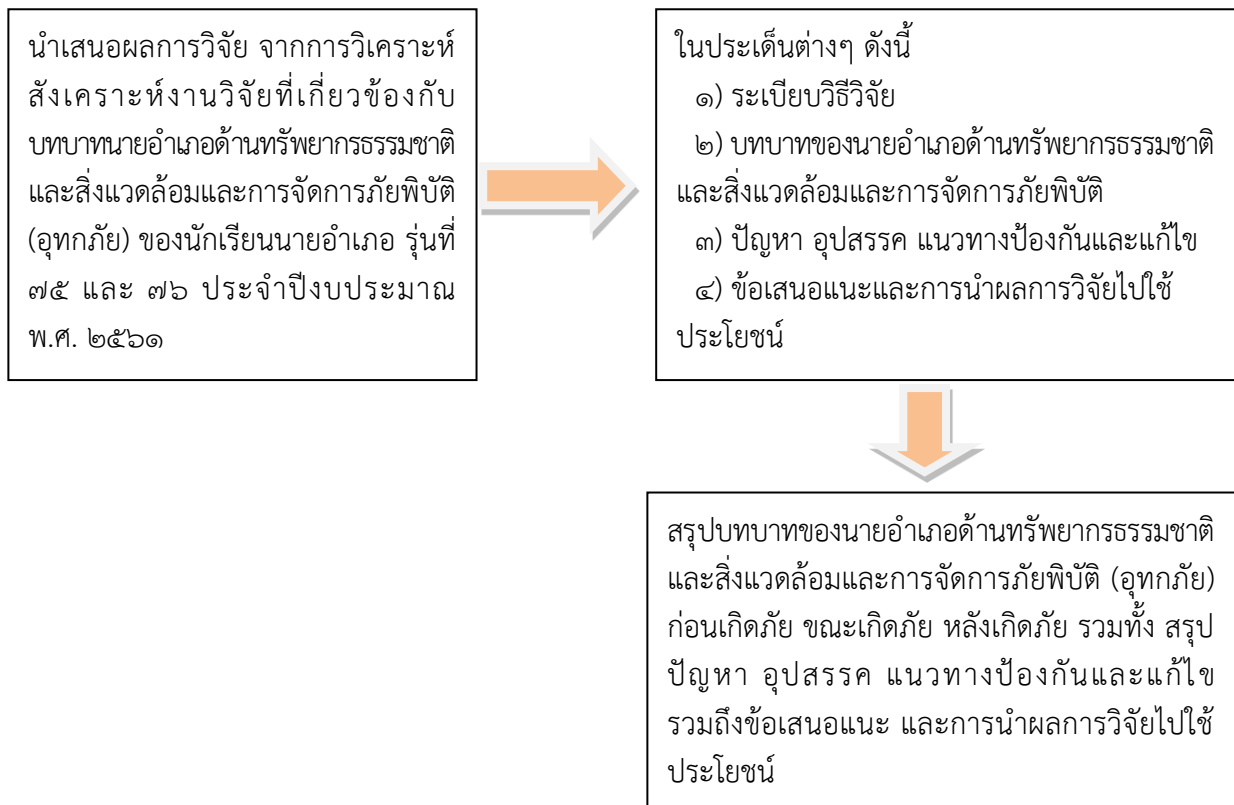
๓.๔.๓ ทำการบันทึกข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย รวมถึงประเด็นปัญหา อุปสรรค แนวทางในการป้องกันและแก้ไข ข้อเสนอแนะ และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๓.๔.๔ นำผลที่ได้จากการบันทึกข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยที่ประมวลมา จำนวน ๘ เรื่อง โดยวิธีเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา

๓.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของนักเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๘ เรื่อง ในพื้นที่ ๘ อำเภอ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทของนายอำเภอด้านการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ทั้งระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ในด้านการวางแผนและจัดทำแผนด้านการเตรียมความพร้อมและการประสานงาน และด้านการบังคับบัญชา ปรากฏผลดังนี้

๔.๑ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีศึกษา : บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

นายกริชชัย ภูฉุน ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีศึกษา : บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี” จำนวน ๑๑๐ หน้า วิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

๔.๑.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และบทบาทของนายอำเภอในการบริหารจัดการเพื่อดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๔ คน ประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี นายอำเภอแม่ลาน ปลัดอำเภอแม่ลาน และเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปัตตานี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑.๒ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อุทกภัย)

จากการศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีศึกษา : บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

๑) บทบาทของนายอำเภอก่อนเกิดภัย

- ชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผ่านการประชุมหัวหน้าส่วนราชการ กำหนดผู้ใหญ่บ้าน เพื่อรับมือกับปัญหาอุทกภัย
- ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการสำรวจพื้นที่ของตน สำรวจพื้นที่บ้านเรือนของประชาชนที่อยู่ในจุดเสี่ยง
- ดำเนินการเกี่ยวกับการรับมือกับปัญหาโรคร้ายที่เกิดพร้อมกับปัญหาอุทกภัย การเตรียมบุคลากรชุดเครื่องมือแพทย์เคลื่อนที่โดยประสานกับโรงพยาบาล
- ให้เกษตรอำเภอ ดำเนินการสำรวจข้อมูลเกษตรกร เพื่อขึ้นทะเบียนเกษตรกรหรือดำเนินการทำประกันความเสี่ยงด้านเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการเยียวยา
- ให้ปศุสัตว์อำเภอ กำหนดจุดอพยพสัตว์เลี้ยง เตรียมอาหารในช่วงที่เกิดอุทกภัย

- ให้บุคลากรดำเนินการสำรวจความพร้อม โดยเฉพาะเครื่องมือ อุปกรณ์ ระบบการสื่อสารสำหรับการแจ้งเตือนประชาชน

- ให้ความรู้กับประชาชน เพื่อความพร้อม รู้บทบาทและหน้าที่ว่าควรต้องปฏิบัติอะไรบ้างเพื่อช่วยลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น

- ฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อทดสอบความพร้อม ความเข้าใจของบุคลากร

- เตรียมปัจจัยสี่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน

- เตรียมการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๒) บทบาทของนายอำเภอขณะเกิดภัย

- จัดตั้งศูนย์อำนวยการฉุกเฉินในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย

- ดำเนินการรายงานจังหวัดเกี่ยวกับสถานการณ์ในพื้นที่เป็นหนังสือพร้อมรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง

- จัดประชุมทุกภาคส่วน เพื่อชี้แจงมอบนโยบาย กำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบสร้างความเข้าใจในระบบการทำงาน

- ตรวจสอบค้นหาผู้ประสบภัยขณะเกิดอุทกภัย โดยเฉพาะจุดที่เสี่ยง เพื่อดำเนินการอพยพไปยังจุดอพยพที่เตรียมไว้

- ดำเนินการช่วยเหลือผู้ป่วย โดยการเคลื่อนย้ายไปอยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ปลอดภัยต่อสุขภาพและสวัสดิภาพ

- ดำเนินการแจ้งเตือนภัย พร้อมสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์ในภาวะฉุกเฉินที่เชื่อถือได้

- ดำเนินการประสานงานกับส่วนราชการ เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับขีดความสามารถของหน่วยงานในระดับพื้นที่ และระดับความวิกฤตของสถานการณ์เพื่อการรับรองการสนับสนุนในมิติต่างๆอย่างรวดเร็ว

- ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการซ่อมแซมเส้นทางเพื่อไม่ให้ถูกตัดขาด และรักษาความปลอดภัย

๓) บทบาทของนายอำเภอหลังเกิดภัย

- สั่งการให้มีการดำเนินการต่อเนื่องจากการค้นหา การบรรเทา และการช่วยเหลือการจัดเตรียมคงสภาพที่พักอาศัยชั่วคราว พร้อมของยังชีพเพื่อสนับสนุนผู้ประสบภัยในการเตรียมการฟื้นฟูในระยะต้น

- ให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกันบูรณาการความช่วยเหลือฟื้นฟู โดยจัดทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวม และสิ่งสาธารณประโยชน์

- มอบหมายให้สำนักงานเกษตรอำเภอ ออกให้การช่วยเหลือในด้านการประกอบอาชีพ

- เข้าช่วยเหลือกลุ่มครัวเรือน เพื่อซ่อมแซมบ้านเรือนที่พักอาศัย

- ดำเนินการฟื้นฟู ถนนหนทาง เส้นทางคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค ให้กลับมาอยู่ในระดับที่พร้อมต่อการใช้งาน

- ดำเนินการช่วยเหลือ ติดตาม เยียวยาแก่ครอบครัวประชาชนที่ได้รับความสูญเสียด้านชีวิต โดยดำเนินการทั้งด้านการสงเคราะห์เป็นตัวเงินตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการใช้จ่ายเงินตรองราชการฯ

๔.๑.๓ ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานและข้อเสนอแนะ

๑) ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- ขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน เช่น รถบรรทุกขนาดใหญ่ เรือท้องแบน พร้อมเครื่องยนต์ เครื่องสูบน้ำ รถแบ็คโฮ และเครื่องมือเพื่อความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ เสื้อชูชีพ อุปกรณ์ส่องสว่าง หมวกนิรภัย เป็นต้น

- บุคลากรขาดความชำนาญในการเผชิญเหตุ เช่น ขาดทักษะที่จำเป็นในการกู้ชีพ กู้ภัย ท่ามกลางสภาวะน้ำท่วมขัง ความเชี่ยวชาญด้านการขับเรือ การประกอบหรือซ่อมแซม ดูแลเครื่องยนต์เรือ และทักษะการประดาน้ำเพื่อค้นหาผู้จมน้ำ หรือผู้เสียชีวิต จึงทำให้การช่วยเหลือเกิด ความล่าช้า

- ข้อจำกัดด้านงบประมาณ เนื่องจากนายอำเภอมีอำนาจการใช้จ่ายเงินตรงราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้เพียงจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งในบางครั้งไม่เพียงพอต่อการอำนวยความสะดวกช่วยเหลือฟื้นฟู เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างและเป็นเวลานาน

- ความไม่พร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านเครื่องมือ ความชำนาญงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่ และงบประมาณ

๒) ข้อเสนอแนะ

- ส่งเสริมการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการบริหารงาน เช่น การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้ Big Data ในการบูรณาการจัดการฐานข้อมูล การใช้ Application สำหรับการรายงานผล การสื่อสารแบบเรียลไทม์

- ควรมีแนวทางการบูรณาการเพื่อจัดทำฐานข้อมูล บูรณาการเครื่องมือ และบุคลากรให้สามารถเคลื่อนย้ายทำงานนอกเขตพื้นที่ร่วมกันได้เมื่อเกิดภัยพิบัติ สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ไม่จำเป็นต้องรอส่วนกลางหรือหน่วยงานภายนอก

- พัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีความชำนาญ มีประสบการณ์ด้านการเผชิญเหตุ โดยอาจดำเนินการจัดในรูปแบบชุดปฏิบัติการขนาดเล็กที่มีความคล่องตัว

๔.๒ บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณีการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

นายวิกิจ มานะโรจน์กิจ ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา” จำนวน ๑๒๒ หน้า วิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

๔.๒.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีกลุ่มเป้าหมายเป็นข้าราชการและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา จำนวน ๘ คน ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา นายอำเภอกระแสดินธุ์ หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ปลัดอำเภอกระแสดินธุ์ พัฒนาการอำเภอกระแสดินธุ์ นายกเทศมนตรี และผู้ใหญ่บ้าน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview or Formal Interview) ตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๔.๒.๒ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อุทกภัย)

จากการศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของอำเภอกระเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

๑) บทบาทของนายอำเภอก่อนเกิดภัย

- จัดประชุมเตรียมความพร้อมโดยแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อมอบหมายภารกิจ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีพร้อมทั้งบุคลากรและอุปกรณ์
- เตรียมความพร้อมทั้งกำลังทรัพยากร เจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบไว้ก่อนเกิดภัย
- จัดทำแผนเผชิญเหตุภัยพิบัติ (อุทกภัย) ซึ่งแผนเผชิญเหตุจะประกอบไปด้วยรายละเอียด อาทิ การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ การแจ้งเตือนภัยแผนการอพยพของผู้ประสบภัย การจัดตั้งศูนย์พักพิง ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น
- ประสานการปฏิบัติงานให้ส่วนราชการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่อย่างเคร่งครัด และมีความชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน
- มอบหมายให้เกษตรอำเภอ ดำเนินการสำรวจเกษตรกรว่ามีพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรเท่าใด หากเกิดภัยพิบัติจะได้ทราบพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ
- มอบหมายให้ปศุสัตว์และประมงอำเภอ ติดตามการลงทะเลเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ถ้าหากไม่ลงทะเลเป็นไว้ จะไม่สามารถชดเชยได้ถ้าหากเกิดภัย
- ประสานการปฏิบัติกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งให้สำรวจเส้นทางน้ำ ดำเนินการขุดลอกคูคลองที่ตันเขินหรือมีวัชพืชปิดททางน้ำ
- มอบหมายให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สำรวจว่าหากเกิดอุทกภัยขึ้น จะเกิดจากที่จุดใดก่อนจะได้สามารถเตรียมรับมือได้ทัน
- มอบหมายสาธารณสุขอำเภอสำรวจว่ามีผู้ป่วยใดที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยง
- ติดต่อประสานงาน ขอความร่วมมือให้โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา เตรียมความพร้อมในเรื่องรถหกล้อ และเรือท้องแบน หากเกิดภัยจะได้ใช้สำหรับการอพยพประชาชนและขนย้ายสิ่งของ
- รายงานการดำเนินงานให้บุคลากรและประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ
- ควบคุมให้ส่วนราชการในพื้นที่ ยึดถือตามประกาศ ข้อสั่งการในการเตรียมการรับมือกับภัยพิบัติ

๒) บทบาทของนายอำเภอขณะเกิดภัย

- บริหารจัดการเรื่องการแจกจ่ายถุงยังชีพ เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ต่อประชาชนที่ได้รับความเดือนร้อนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
- แจกจ่ายฟางและอาหารสัตว์ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์
- เรียกประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อมอบหมายงานและเข้าช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยอย่างรวดเร็วที่สุด
- บริหารจัดการ และระดมสรรพกำลังของทุกหน่วยงานเพื่อควบคุมสถานการณ์รวมทั้งปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

- กรณีมีผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเด็ก จะต้องอพยพไปพักที่ ศูนย์พักพิงหรือในสถานที่ที่เหมาะสม
- มีการเปิดโรงครัวเพื่อประกอบอาหารในพื้นที่โดยใช้เงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- ประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มูลนิธิ หรือบริษัทเอกชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- รายงานความเสียหายและการให้ความช่วยเหลือให้จังหวัดทราบ

๓) บทบาทของนายอำเภอหลังเกิดภัย

- ประสานขอกำลังคนจากหน่วยงานอื่น เช่น ทหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยประชาชนขนย้ายทรัพย์สิน
- จัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อร่วมกันทำความสะอาดพื้นที่ ให้กลับมาใช้งานได้ตามปกติ
- ฟื้นฟู บูรณะ ซ่อมแซมบ้านเรือนของประชาชน ตลอดจนถนนหนทางและสถานที่ราชการ
- สรุปผลที่เกิดขึ้น เพื่อรวบรวมถึงข้อดี ข้อเสีย ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขเพื่อใช้ในการบริหารจัดการนำท่วมในครั้งต่อไป
- สำรวจโรคระบาด หรือโรคที่มากับน้ำ
- ประชาสัมพันธ์การปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้แทนนาข้าวที่เสียหาย
- ประสานกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเข้ามาแก้ไขเพื่อให้ใช้งานได้ตามปกติ
- ประสานกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ช่วยจ้างแรงงานในกรณีพิเศษ
- รายงานการสำรวจความเสียหายให้ผู้อำเภอจังหวัดทราบ เพื่อเข้าสู่กระบวนการเยียวยา

๔.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

- ๑) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการภัย
 - ด้านบุคลากร พบว่าในพื้นที่ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น ผู้ขับเรือ เป็นต้น ปลัดอำเภอ/ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายในอำนาจหน้าที่
 - ด้านงบประมาณ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภัยพิบัติในพื้นที่ยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร
 - ด้านอุปกรณ์ พบว่า อำเภอยังขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการบริหารจัดการภัยพิบัติ เช่น เรือท้องแบน รถบรรทุก รถ ๖ ล้อ เป็นต้น
 - ด้านการบริหารจัดการ พบว่า นายอำเภอยังไม่มีอำนาจในการประกาศภัย ซึ่งเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานที่อำเภอจะต้องเสนอเรื่องไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามประกาศภัย ผ่านสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และในระหว่างที่ผู้ว่าราชการจังหวัดยังไม่ลงนามประกาศภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะยังไม่สามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่ได้ ทำให้เกิดความล่าช้าในการเข้าช่วยเหลือ หรือบรรเทาสาธารณภัย

๒) ข้อเสนอแนะ

- ด้านบุคลากร นายอำเภอต้องมีการปลูกฝัง ส่งเสริมให้ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ของทุกส่วนราชการ ตลอดจนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ความพร้อมที่จะเสียสละ อุทิศตนเพื่อแก้ไขปัญหา ให้กับพี่น้องประชาชน

- ด้านงบประมาณ นายอำเภอต้องศึกษาระเบียบ กฎหมายด้านการช่วยเหลือ โดยประสานงานกับจังหวัดให้การเบิกจ่ายเป็นไปตามระเบียบและรวดเร็ว พร้อมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดทำงบประมาณในการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เหมาะสมและเพียงพอ

- ด้านอุปกรณ์ นายอำเภอต้องประสานงานพร้อมทั้งให้ข้อมูลกับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้จังหวัดทราบและสนับสนุนในสิ่งที่อำเภอต้องการได้

- ด้านการบริหารจัดการ หลังจากภัยพิบัติสิ้นสุดลงแล้ว นายอำเภอจะต้องขับเคลื่อนให้ทุกส่วนราชการมาทบทวน ถอดบทเรียนเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติต่อไป

๔.๓ บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

นายศุภชัย ครุฑดำ ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” จำนวน ๗๗ หน้า วิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

๔.๓.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นข้าราชการ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน ๖ คน ประกอบด้วย นายอำเภอโพธาราม ปลัดอำเภอโพธาราม นายกเทศมนตรี นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบล และผู้นำชุมชน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview or Formal Interview) มีคำถามกำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓.๒ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อุทกภัย)

จากการศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาท นายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี การบริหารจัดการ ภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

๑) บทบาทของนายอำเภอก่อนเกิดภัย

- เรียกประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งกำลังคน วัสดุ และอุปกรณ์ เพื่อรับมือกับอุทกภัยที่กำลังจะเกิดขึ้น

- เตรียมการจัดทำแผนเผชิญเหตุประจำปี เพื่อเตรียมความพร้อมกับภัยพิบัติ (อุทกภัย) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่

- มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน เช่น ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปสำรวจจุดที่จะเกิดภัยพิบัติเป็นจุดแรกเพื่อจะได้เตรียมรับมือกับอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ลงพื้นที่สำรวจเส้นทางน้ำ และประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเตรียมรับมือกับอุทกภัยที่กำลังจะเกิด

- ประสานขอความร่วมมือให้โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ช่วยสำรวจอุปกรณ์เครื่องสูบน้ำ/ผลักดันน้ำ
- รายงานสถานการณ์ความคืบหน้าของภัยพิบัติ (อุทกภัย) ว่ามีแนวโน้มไปทิศทางใดตลอดจนถึงการเตรียมความพร้อมรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น
- บูรณาการส่วนราชการต่างๆ โดยใช้ศิลปะในการจูงใจให้ส่วนราชการ ร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและควบคุมให้ส่วนราชการในพื้นที่ ยึดถือตามประกาศ ข้อสั่งการในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติอย่างเคร่งครัด

๒) บทบาทของนายอำเภอขณะเกิดภัย

- จัดส่งถุงยังชีพและยารักษาโรคต่อประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนให้เพียงพอและทั่วถึง
- เนื่องจากอำเภอโพธาราม มีสัตว์เลี้ยงค่อนช้างเยอะ นอกจากถุงยังชีพแล้ว พางข้าวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นอาหารของสัตว์ นายอำเภอจึงต้องแจกจ่ายให้กับผู้เลี้ยงสัตว์
- เรียกประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อมอบหมายภารกิจและเข้าช่วยเหลือประชาชนให้เร็วที่สุด เช่น มอบหมายให้สาธารณสุขอำเภอ สำรวจผู้ป่วย/ผู้พิการ เพื่อรักษาและอพยพไปอยู่ที่ที่เหมาะสม มอบหมายประมงอำเภอแจ้งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ให้รีบดำเนินการเก็บกุ้งเพราะถ้าน้ำท่วมเต็มพื้นที่จะทำให้เสียหายมาก มอบหมายปศุสัตว์อำเภอแจ้งประชาชนให้เคลื่อนย้ายสัตว์ไปที่ปลอดภัย และมอบหมายให้ส่วนราชการอื่น ๆ ที่ไม่มีภารกิจโดยตรง มาเข้าเวรที่ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ เพื่อจะได้ออกไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันทั่วถึง
- เป็นศูนย์กลางการตัดสินใจและอำนวยความสะดวกการบริหารงานหลายอย่าง เช่น จะประกาศเขตภัยพิบัติเมื่อใด การอพยพคน เรื่องของระดับน้ำและการดูแลผู้ป่วย เป็นต้น
- การเปิดโรงครัวอาหาร เพื่อช่วยเหลือพี่น้องประชาชน
- ประสานงานเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรการกุศลต่างๆ เช่น ขอรับการสนับสนุนกำลังคนเพื่อช่วยประชาชนยกทรัพย์สินในบ้านเรือนชั้นที่สูง ประสานงานกับบริษัท เอกชน ในพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุนรถบรรทุกใช้ในการขนส่งชาวบ้าน ขอรับการสนับสนุนอาหารแจกจ่ายประชาชนจากมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทย ประสานกับนายอำเภอข้างเคียงเพื่อขอรับการสนับสนุนน้ำสะอาด ประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุนชุดแพทย์เคลื่อนที่เพื่อออกตรวจและรักษาประชาชนผู้ประสบภัย และประสานงานกับส่วนราชการระดับจังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุนพาง หรืออาหารสัตว์เพื่อแจกจ่ายให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น
- รายงานให้จังหวัดทราบถึงความเสียหายและการให้ความช่วยเหลือตามแบบรายงานที่กำหนด
- ควบคุมให้ทุกส่วนราชการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยยึดระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

๓) บทบาทของนายอำเภอหลังเกิดภัย

- วางแผนเพื่อหากำลังคนมาช่วยเหลือชาวบ้านขนย้ายทรัพย์สินจากที่สูงกลับมาไว้ที่เดิม
- เรียกประชุมหัวหน้าส่วนราชการเพื่อวางแผนในการฟื้นฟูบ้านเรือนของประชาชนตลอดจนถนนหนทาง และสถานที่ราชการให้กลับมาเป็นปกติ และรวบรวมปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการสถานการณ์น้ำท่วม เพื่อสรุปเป็นภาพรวมของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

- มอบหมายภารกิจหน้าที่ให้ส่วนราชการดำเนินการรับผิดชอบเพื่อเร่งฟื้นฟูและเยียวยาพี่น้องประชาชนโดยเร็วที่สุด เช่น มอบหมายให้สาธารณสุขอำเภอ สำนวจโรคที่มากับน้ำ มอบหมายเกษตรอำเภอ ประมงอำเภอ และปศุสัตว์อำเภอ สำนวจความเสียหายด้าน พืช สัตว์ พื้นที่ทำการเกษตร และดำเนินการเยียวยาและมอบให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาสัมพันธ์ให้ปลูกพืชระยะสั้น เป็นต้น

- เรียกประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำบันทึกเส้นทางน้ำ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และตัดสินใจดำเนินการจัดทำโครงการเสนอจังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณป้องกันปัญหาน้ำท่วมในครั้งต่อไป

- รายงานการสำวจความเสียหายให้ผู้อำวยการจังหวัดทราบ เพื่อเข้าสู่กระบวนการเยียวยา

- ควบคุม ตรวจสอบและกำกับดูแลให้การเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปด้วยความโปร่งใส

๔.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค แนวทางป้องกันและแก้ไข และข้อเสนอแนะ

๑) ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการอุทกภัย

- ปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งไม่มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการเพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ

- ปัญหาด้านการเมือง เนื่องจากการเตรียมความพร้อมเป็นการดำเนินงานก่อนที่จะเกิดภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่ให้ความสนใจ โดยจัดสรรงบประมาณไปดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นในด้านอื่นๆ ที่มุ่งผลประโยชน์ในการรักษาฐานเสียงของตนเองเป็นหลัก

- ปัญหาขาดแคลนบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

- ปัญหาการบังคับบัญชาสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

เนื่องจากเป็นอำนาจโดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ปัญหาด้านทัศนคติและค่านิยมด้านการเตรียมความพร้อม ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญ เนื่องจากไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดภัยขึ้นหรือไม่ จึงลดระดับความสนใจจนนำไปสู่การไม่ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมรับมือจากภัยพิบัติ

- ขาดงบประมาณในด้านการฟื้นฟูหลังภัยสิ้นสุดลง เนื่องจากงบประมาณมีจำนวนจำกัดและมีระเบียบการใช้จ่ายเงินที่ยุ่งยาก เนิ่นนาน ไม่ทันต่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๒) แนวทางป้องกันและแก้ไข

- ให้ความสำคัญในขั้นเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัย ต้องมีการวางแผนรองรับการบริหารจัดการภัย มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ แนวปฏิบัติ ช่องทางการติดต่อสื่อสาร บัญชีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการป้องกันภัยและช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

๓) ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับรองรับการบริหารจัดการภัยพิบัติให้แก่ นายอำเภอโดยเฉพาะ

- สร้างทัศนคติการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ

- นำศักยภาพที่มีอยู่ของชุมชนมาใช้ประโยชน์ เช่น การนำจุดเด่นของความเป็นสังคมชนบทที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภัยพิบัติ

- สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมบริหารจัดการภัยพิบัติ
- บูรณาการความร่วมมือระหว่างอำเภอกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักรที่ใช้ในการบริหารจัดการภัยพิบัติ ทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย

๔.๔ บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี: การบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

นายสมชาย ลีหล้าน้อย ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี การบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี” จำนวน ๕๓ หน้า วิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

๔.๔.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีกลุ่มเป้าหมายเป็นข้าราชการและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน ๓๐ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview or Formal Interview) ตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๔.๒ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อุทกภัย)

จากการศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษากรณี: การบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

๑) บทบาทของนายอำเภอก่อนเกิดภัย

- จัดทำแผนที่เสี่ยงภัย โดยการศึกษาข้อมูลพื้นที่ที่เกิดภัย ข้อมูลผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉินย้อนหลัง ๕ ปี มาพิจารณาประกอบการวางแผนในการป้องกันและรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น
- จัดประชุมหรือเวทีชี้แจงให้ชาวบ้านในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการจัดการความเสี่ยงภัยด้วยตนเอง ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- จัดทีมเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ รวมถึงระบบการแจ้งเตือนล่วงหน้าทันทีที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดภัย
- ฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความรู้แก่ประชาชนในการเอาตัวรอดเมื่อเกิดภัย
- เตรียมจัดตั้งศูนย์อพยพ โดยการสำรวจสถานที่ไว้สำหรับการจัดตั้งศูนย์เมื่อเกิดภัย ซึ่งอาจใช้โรงเรียน วัด สถานที่ราชการ หรือพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและปลอดภัย

๒) บทบาทของนายอำเภอขณะเกิดภัย

- ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการที่มีทรัพยากร งบประมาณ เจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นต้น
- อำนวยความสะดวกในการอพยพประชาชนผู้ประสบภัย และการขนย้ายทรัพย์สินของผู้ประสบภัย

๓) บทบาทของนายอำเภอหลังเกิดภัย

- เร่งรัดให้มีการสำรวจความเสียหาย และเร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการสงเคราะห์ฟื้นฟูผู้ประสบภัยอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๔.๔.๓ ข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

การป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ทกภัยจะต้องเป็นการบูรณาการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากประชาชนมีความรู้ ความสามารถ และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน เป็นการสร้างผู้นำในอนาคต และสร้างแนวปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

๔.๕ บทบาทนายอำเภอกับการบริหารจัดการสาธารณภัย ศึกษาเฉพาะกรณี: การแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ว่าที่พันตรี อภิญญา ศักดินันท์ ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทนายอำเภอกับการบริหารจัดการ สาธารณภัย ศึกษาเฉพาะกรณี : การแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” จำนวน ๑๖๑ หน้า วิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

๔.๕.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เช่น แผนปฏิบัติการของรัฐบาล แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย วาดภัย และดินโคลนถล่ม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เอกสารสรุปผลการดำเนินงานในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ทกภัยของอำเภอบางสะพาน รวมถึงเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (ก.ช.ภ.อ.) อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ศึกษาจากงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท การบริหาร ภาวะผู้นำ การประสานงาน และอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยคัดเลือกประชากรแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสาธารณภัยในเขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๕ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview or Formal Interview) ตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๕.๒ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อุทกภัย)

จากการศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาท นายอำเภอกับการบริหารจัดการสาธารณภัย ศึกษาเฉพาะกรณี: การแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

๑) บทบาทของนายอำเภอก่อนเกิดภัย

- สั่งการให้มีการเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ ยานพาหนะ เครื่องจักร ที่ใช้สำหรับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้พร้อมอยู่ตลอดเวลา

- จัดให้มีการจัดเวรยามเฝ้าระวังสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เช่น กรณีเกิดฝนตกหนัก และน้ำป่าไหลหลาก ตลอดจนน้ำท่วมฉับพลัน

- ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ก่อนเกิดสถานการณ์อุทกภัย เป็นระยะ ๆ รวมทั้งรายงานเหตุการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาทราบอย่างต่อเนื่องจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย

- จัดโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการซักซ้อมปฏิบัติ เพื่อเตรียมความพร้อมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น การฝึกซ้อมแผนอพยพ เป็นต้น

- มีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคู่ทกภัย วาดภัย และดินโคลนถล่ม

๒) บทบาทของนายอำเภอขณะเกิดภัย

- นายอำเภอในฐานะผู้อำนวยการอำเภอ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ออกคำสั่งจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยขั้นต้นที่เกิดขึ้นพิบัติ

- เร่งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ภาคเอกชน ในการระดมกำลังเจ้าหน้าที่ พร้อมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่จำเป็นในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

- ทำการอพยพประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยไปอยู่ในที่ปลอดภัยและส่งต่อผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล รวมถึงช่วยขนย้ายสิ่งของขึ้นสู่ที่สูงหรือออกนอกพื้นที่

- ให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร เครื่องดื่ม แก่ผู้ประสบภัย โดยงบประมาณของทางราชการหรืองบสนับสนุนจากภาคเอกชน

- สั่งการให้มีการจัดตั้งโรงพยาบาลภาคสนามเพื่อลงไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่อย่างใกล้ชิดกรณีเกิดการบาดเจ็บหรือโรคติดต่อ

- ดำเนินการแจกจ่ายถุงยังชีพ ของทั้งหน่วยงานราชการและเอกชนที่เข้ามาในพื้นที่ที่ได้รับการประสานจากศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แก้ไขปัญหาอุทกภัยในระดับต่างๆ

- จัดประชุมเพื่อติดตามสถานการณ์ภัยอย่างต่อเนื่อง

- ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เกี่ยวกับระดับน้ำ เพื่อแจ้งให้ประชาชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง

และเป็นจริง

๓) บทบาทของนายอำเภอหลังเกิดภัย

- ดำเนินการแก้ไขปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประสบภัย เช่น การซ่อมแซมถนน หรือสะพานที่ชำรุด โรงเรียน โรงพยาบาล สถานที่ราชการ ให้สามารถใช้งานได้ หรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

- ช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยของประชาชน

- ทำการสำรวจความเสียหายทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยและสถานที่ราชการ สิ่งสาธารณประโยชน์ที่ได้รับความเสียหาย เพื่อรายงานจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเสนอของบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมต่อไป

- อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเบื้องต้น ให้แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น

๔.๕.๓ ปัญหา อุปสรรค แนวทางป้องกันและแก้ไข และข้อเสนอแนะ

๑) ปัญหา อุปสรรคด้านงบประมาณที่จำกัด ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ไม่สามารถช่วยเหลือได้ เนื่องจากมีจำนวนไม่เพียงพอกับภัยที่เกิดขึ้น ซึ่งได้รับผลกระทบในวงกว้าง ประชาชนได้รับความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

๒) แนวทางการป้องกันและแก้ไข ประสานงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างบ้าน ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย สถานที่ราชการ และเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

๓) ข้อเสนอแนะ ควรให้ความสำคัญกับการฝึกซ้อมแผน การเตือนภัย เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบเตือนภัย รวมทั้งเป็นการสร้างความตระหนักรู้ในระบบ ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ ควรมีการจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการบริหารจัดการอาสาสมัครในภาวะภัยพิบัติและจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาสาสมัคร เป็นต้น

๔.๖ บทบาทของนายอำเภอกับการบริหารจัดการพื้นที่เชิงบูรณาการ ศึกษากรณี : การป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มธรรมชาติ (อุทกภัย) ของอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม

นายทวิช เทียวมาพบสุข ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของนายอำเภอกับการบริหารจัดการพื้นที่เชิงบูรณาการ ศึกษากรณี : การป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มธรรมชาติ (อุทกภัย) ของอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม” จำนวน ๘๔ หน้า วิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

๔.๖.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย หนังสือสั่งการ เอกสารทางวิชาการจากห้องสมุดวิทยาลัยการปกครองและสัมภาษณ์นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ประชาชน ชาวบ้าน รวมทั้งประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในพื้นที่อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview or Formal Interview) พร้อมทั้งจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียง จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๐ คน

๔.๖.๒ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อุทกภัย)

จากการศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของนายอำเภอกับการบริหารจัดการพื้นที่เชิงบูรณาการ ศึกษากรณี:การป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มธรรมชาติ (อุทกภัย) ของอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

๑) บทบาทของนายอำเภอก่อนเกิดภัย

- การเตรียมการ วางแผนป้องกันอุทกภัยซึ่งได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมตลอดเวลา เนื่องจากพื้นที่เป็นที่รองรับน้ำจากพื้นที่ที่เป็นแหล่งต้นน้ำ
- หมั่นออกตรวจสอบพื้นที่ที่มีความเสี่ยง พร้อมทั้งแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ เตรียมความพร้อมเพื่อแจ้งเตือนประชาชนให้ทราบหากมีภัยเกิดขึ้น
- นายอำเภอ มีบทบาทในการวางแผนโดยจัดให้มีการทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ และแผนปฏิบัติการป้องกันอุทกภัยประจำปี (แผนเผชิญเหตุ) มีการประชุมซักซ้อมและเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวังการเกิดอุทกภัย

๒) บทบาทของนายอำเภอขณะเกิดภัย

- ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย โดยการแจกจ่ายถุงยังชีพ การประกอบอาหารเลี้ยงและการแจกจ่ายน้ำดื่ม
- จัดให้มีการอพยพผู้ประสบภัยมาอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย เช่น วัด โรงเรียน หรือสถานที่ราชการที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยจัดหาพาหนะ เช่น รถยนต์ และเรือท้องแบนในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
- จัดตั้งศูนย์อำนวยการเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาอุทกภัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งกำหนดไว้ในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำปี และแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเนื่องจากอุทกภัย

- สั่งการให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการช่วยเหลือประชาชนและแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วนที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย การออกตรวจสอบ และตรวจเยี่ยมประชาชนที่ประสบภัย

- บทบาทในการอำนวยการ โดยได้มีการกำกับดูแล เร่งติดตามผลการดำเนินการ มีภาวะเป็นผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการจูงใจผู้อื่น เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

- บทบาทในการประสานงาน โดยประสานกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- บทบาทในการรายงานเหตุการณ์ต่อผู้บังคับบัญชา โดยจัดให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยเพื่อรายงานเหตุการณ์ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนให้ประชาชนทราบ

๓) บทบาทของนายอำเภอหลังเกิดภัย

- ประสานกับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสำรวจความเสียหาย และจัดทำโครงการซ่อมแซมและช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย

- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านผลผลิตทางการเกษตร

- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการประมง

- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านปศุสัตว์

- จัดทำงบประมาณทั้งในส่วนที่ได้รับการจัดสรรจากผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท การประสานของงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเสนอของบประมาณจากจังหวัดเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ประสบอุทกภัยให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

๔.๖.๓ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางป้องกันและแก้ไข

๑) ปัญหา อุปสรรค

- ประชาชนได้รับผลกระทบจากอุทกภัย ทำให้หน้าข้าว พืชผัก พื้นที่ทำการเกษตรและประมงได้รับความเสียหาย เนื่องจากพื้นที่เป็นจุดรองรับน้ำ

๒) แนวทางป้องกันและแก้ไข

- ตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อรับทราบความเสียหายจริงและความเสียหายทั้งหมด

- ให้ความช่วยเหลือด้านการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์น้ำ โดยประสาน

กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๗ บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณีการบริหารจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

นางสาวบุษราภรณ์ ปานคง ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์” จำนวน ๘๕ หน้า วิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

๔.๗.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ปลัดอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ รวมจำนวน ๘ คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้คำถามปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการวิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียง แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๗.๒ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อุทกภัย)

จากการศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

๑) บทบาทของนายอำเภอก่อนเกิดภัย

- จัดให้มีการประชุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการระงับยับยั้งป้องกันมิให้เกิดน้ำท่วม
- สั่งการไปยังผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรได้รับทราบเป็นการรับทราบล่วงหน้าในช่วงฤดูน้ำหลาก
- จัดประชุมเพื่อจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (เผชิญเหตุ) ของอำเภอ
- จัดทำแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาน้ำทั้งระบบ โดยมีทั้งแผนงานป้องกันอุทกภัยและแผนป้องกันภัยแล้ง
- การเตรียมการป้องกันภัยพิบัติ เช่น การก่อสร้างพนังกั้นน้ำ กำจัดวัชพืชที่ขึ้นตามลำคลอง เป็นต้น

๒) บทบาทของนายอำเภอขณะเกิดภัย

- ดำเนินการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย
- จัดประชุมติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- ดำเนินการแจกจ่ายถุงยังชีพ ยารักษาโรค ให้ราษฎรที่ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมเพื่อบรรเทาความเดือนร้อนในเบื้องต้น
- ลงพื้นที่เยี่ยมเยียน พบปะให้กำลังใจ ปลอบขวัญ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานราชการได้รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นและพร้อมจะดำเนินการช่วยเหลืออย่างเร็วที่สุด
- การเชื่อมโยงและประสานกับส่วนราชการ หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง เข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม ตลอดจนประสานกับทหาร หรือหน่วยงานที่มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรที่ทันสมัยและใช้งานได้ดีเข้ามาบรรเทาเหตุ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

๓) บทบาทของนายอำเภอหลังเกิดภัย

- จัดให้มีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการฟื้นฟูความเสียหายต่าง ๆ ให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว
- สั่งการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สำนวความเสียหายในด้านต่างๆ

๔.๗.๓ ปัญหา อุปสรรค แนวทางป้องกันและแก้ไข และข้อเสนอแนะ

๑) ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

- ข้อพิพาทระหว่างราษฎรที่ประสบภัยด้วยกัน เนื่องจากชุมชนเหนือน้ำหรือต้นน้ำมักจะทำลายพนังกั้นน้ำของชุมชนด้านล่างเพื่อมีให้น้ำท่วมในชุมชนตนเอง หรือในกรณีพื้นที่ทางการเกษตรก็จะมีคันกั้นน้ำป้องกันไม่ให้น้ำเข้าไปท่วมในพื้นที่การเกษตรของตน ทำให้พื้นที่ที่ต่ำกว่ากลายเป็นแหล่งรับน้ำ เกิดความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร เป็นข้อพิพาทระหว่างกันเรื่อยมา

- อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหามักอยู่กระจัดกระจายในหลายหน่วยงาน เกิดความล่าช้าในการลำเลียงไปใช้ในพื้นที่ประสบภัย รวมทั้งการขาดเครื่องมือบางประเภทซึ่งจะต้องขอ การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น เช่น กรมชลประทาน องค์การบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยทหาร เป็นต้น

- งบประมาณในการดำเนินการแก้ไขปัญหที่อยู่ในอำนาจของนายอำเภอมี จำนวน เพียง ๕๐๐,๐๐๐ บาท ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือราษฎรได้อย่างทันทั่วถึงที่ กรณีเกิดภัยพิบัติเป็นวงกว้างและได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก

- ปัญหาด้านบุคลากรที่อาจไม่มีความเชี่ยวชาญในงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธาณภัยหรือไม่ทราบระเบียบ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ทำให้การบริหารจัดการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทันทั่วถึง ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างถูกต้อง

๒) แนวทางป้องกันและแก้ไข

- กรณีเกิดข้อพิพาทระหว่างราษฎร นายอำเภอได้มอบหมายให้ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ทหาร ตำรวจ เข้าไปดำเนินการปรับความเข้าใจ เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน

- กรณีเครื่องมือและงบประมาณที่ใช้ในการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ไม่เพียงพอ จะต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น เช่น กรมชลประทาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยทหาร หรือประกาศรับบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยต่อไป

- กรณีบุคลากรยังไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และระเบียบ ข้อกำหนด ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในการรับมือกับภัยพิบัติให้มีความพร้อมอยู่ตลอดเวลาและให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ

๓) ข้อเสนอแนะ

- นายอำเภอควรมองภาพการบริหารจัดการอุทกภัยในภาพรวมและบูรณาการ การทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยไม่เน้นการตั้งรับ ควรมีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันจัดทำแผนระยะยาว

- เมื่อเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับน้ำ นายอำเภอควรเข้าไปชี้แจง พูดคุย ทำความเข้าใจ กับราษฎรด้วยตนเอง

๔.๘ บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

นางวาสนา บุญธรรมช่วย ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” จำนวน ๙๙ หน้า วิเคราะห์ตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

๔.๘.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๙ คน ประกอบด้วย นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ปลัดอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์คำถาม ปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียง แล้วทำการ วิเคราะห์ข้อมูล

๔.๘.๒ บทบาทของนายอำเภอในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อุทกภัย)

จากการศึกษาข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

๑) บทบาทของนายอำเภอก่อนเกิดภัย

- นายอำเภอมีการประชุมเพื่อแจ้งข้อสั่งการให้ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือหากเกิดสถานการณ์เสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัย

- การสั่งการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดอุทกภัย มีการแจ้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่บริเวณใกล้แม่น้ำ ให้เฝ้าระวัง ตรวจสอบและติดตามระดับปริมาณน้ำอย่างใกล้ชิด

- ประชาสัมพันธ์ผ่านระบบหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือช่องทางอื่น ๆ ให้ราษฎรเก็บทรัพย์สินไว้ในที่สูง หากเกิดเหตุอุทกภัยขึ้นในพื้นที่

๒) บทบาทของนายอำเภอขณะเกิดภัย

- การสั่งการให้ส่วนราชการต่าง ๆ เข้าไปให้ความช่วยเหลือ สำรวจความเสียหายเพื่อรายงานให้นายอำเภอรทราบ พร้อมทั้งกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน โดยเฉพาะในระยะเร่งด่วน คือ การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่

- การลงพื้นที่ออกไปติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเยี่ยมเยียน พบปะ และให้กำลังใจราษฎร

- การบูรณาการความร่วมมือของส่วนราชการต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชน องค์กรมูลนิธิ สมาคม กิ่งกาชาด ในการให้ความช่วยเหลือราษฎร

- การประสานงานขอรับการสนับสนุนเครื่องอุปโภค บริโภค จากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงจัดประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) ซึ่งมีส่วนราชการต่าง ๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการ

๓) บทบาทของนายอำเภอหลังเกิดภัย

- การจัดประชุมหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในระยะยาว

- การให้ความช่วยเหลือตามนโยบายรัฐบาล โดยการมอบเงินช่วยเหลือครัวเรือนที่ประสบภัยครัวเรือนละ ๓,๐๐๐ บาท และพืชผลทางการเกษตรไร่ละ ๑,๒๐๐ บาท

- การแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจความเสียหาย เพื่อประเมินความเสียหายไม่ว่าจะเป็นด้านที่อยู่อาศัย ด้านพื้นที่การเกษตร รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อขอประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติ และประกาศเป็นเขตให้ความช่วยเหลือ การประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) เพื่อเสนอให้จังหวัดช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบ

- การติดตามสถานการณ์หลังเกิดอุทกภัยเพื่อสำรวจความเสียหาย สรุปปัญหาและอุปสรรค การให้ความช่วยเหลือหากเกินขีดความสามารถด้านงบประมาณของท้องถิ่น นายอำเภอจะทำการประสานงบประมาณจากจังหวัดต่อไป

๔.๘.๓ ปัญหา อุปสรรค แนวทางป้องกันและแก้ไข และข้อเสนอแนะ

๑) ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

- งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เพียงพอต่อการบูรณะ ฟื้นฟู ต้องมีการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น งบประมาณจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

- บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย หรือข้อสั่งการ โดยเฉพาะผู้ทำการสำรวจความเสียหายอันเกิดจากอุทกภัย เช่น ขั้นตอนการสำรวจ ข้อมูลที่ต้องสำรวจ ภาพถ่าย หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาให้ความช่วยเหลืออย่างไม่ครบถ้วน ถูกต้อง

- การดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยยังขาดวัสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือ เช่น กระสอบทรายยังไม่เพียงพอ เรือท้องแบนขาดแคลน เมื่อมีเหตุอุทกภัยเกิดขึ้นในหลายพื้นที่พร้อมกัน

- ด้านการบริหารจัดการน้ำ จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าไม่มีพื้นที่รองรับน้ำ ไม่มีเขื่อน หรือฝายรองรับน้ำก่อนไหลลงสู่แม่น้ำ ทำให้น้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก รวมทั้งลำน้ำมีวัชพืช ตะกอนทับถม จนตื้นเขิน ทำให้ระบายน้ำได้ช้าเมื่อเกิดฝนตกหนัก จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดน้ำท่วม

๒) แนวทางป้องกันและแก้ไข และข้อเสนอแนะ

- ควรมีแหล่งกักเก็บน้ำของอำเภอสันป่าตอง เพื่อรองรับน้ำจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แก้มลิง หรือฝายชะลอน้ำ เป็นต้น

- ดำเนินการขุดลอกคลอง ลำน้ำในจุดที่มีวัชพืช หรือตื้นเขิน เพื่อรองรับน้ำหรือระบายน้ำในฤดูน้ำหลาก

- บูรณาการการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยร่วมกับอำเภอข้างเคียง เพื่อหาทางออกร่วมกัน

- จัดตั้งระบบเครือข่ายเฝ้าระวัง และเตือนภัยกรณีเกิดอุทกภัยขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถเตรียมการรับมือได้อย่างทันท่วงทีและลดการเกิดผลกระทบอย่างรุนแรงได้

- จัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- จัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการน้ำ หรือพื้นที่เกิดภัย โดยมอบหมายให้มีเจ้าภาพหลักในการดำเนินการทั้งระบบ

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษา

การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของนักเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ที่ทำการศึกษาเรื่องดังกล่าว จำนวน ๘ คน ในพื้นที่ ๘ อำเภอ ได้แก่ อำเภอกระเส็นรุ้ง จังหวัดสงขลา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผลการศึกษา

จากผลการประมวลและสังเคราะห์ คณะผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษาที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยได้สรุปข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผลงานวิจัยหลักสูตรนายอำเภอรุ่นที่ ๗๕ และรุ่นที่ ๗๖ ในเรื่อง บทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) พร้อมกับการนำแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องมาอธิบายอ้างอิง โดยสามารถสรุปและสังเคราะห์ผลการศึกษาออกเป็น ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) บทบาทนายอำเภอในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ๒) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) และ ๓) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. บทบาทนายอำเภอในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย)

จากการประมวลและสังเคราะห์ผลการศึกษาข้างต้น คณะผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์ผลการศึกษานายอำเภอในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย โดยแบ่งเป็นขั้นตอนในการบริหารจัดการออกเป็น ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการวางแผนและจัดทำแผน ๒) ด้านการเตรียมความพร้อมและการประสานงาน และ ๓) ด้านการบังคับบัญชา สรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

๑.๑ ด้านการวางแผนและจัดทำแผน

๑) ประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนและมอบหมายให้ ส่วนราชการต่าง ๆ ไปดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เตรียมความพร้อมในการระงับยับยั้งป้องกันมิให้เกิดน้ำท่วมหรือหาแนวทางป้องกันเพื่อให้พื้นที่ประสบภัยเข้าสู่ภาวะปกติ

๒) บูรณาการการวางแผนบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยใช้การสำรวจข้อมูลความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ โดยกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบและแนวทางการปฏิบัติ ช่องทางการติดต่อสื่อสาร จัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น

๓) จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ แผนเผชิญเหตุการณ์ ป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยและดินโคลนถล่มประจำปี และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่จัดทำแผนเผชิญเหตุฯ แต่ละแห่ง เพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ได้ทันท่วงที รวมทั้งการประชุมซักซ้อม และเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวังการเกิดอุทกภัย

๔) วางแผนโดยการจัดให้มีแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอละโว้งและแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕) วางแผนเพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การวางแผนแจกจ่ายถุงยังชีพ ยารักษาโรค ศูนย์พักพิง เป็นต้น

๖) ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติการที่ได้จัดทำไว้ โดยเริ่มจากการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจระดับอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนมูลนิธิและองค์กรสาธารณกุศลต่าง ๆ พิจารณาให้ความช่วยเหลือ และนำข้อมูลความเสียหายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำการสำรวจ รวมทั้งปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินต่อไป

๗) ตัดสินใจเพื่อป้องกันภัยพิบัติในอนาคต เช่น เรียกประชุมเพื่อจัดทำบันทึกเส้นทางน้ำ (วิเคราะห์สถานการณ์น้ำว่าท่วมอย่างไร แล้วลดอย่างไร) นำข้อมูลดังกล่าวไปจัดทำโครงการเสนอจังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการป้องกันปัญหาน้ำท่วมในอนาคต

๑.๒ ด้านการเตรียมความพร้อมและการประสานงาน

๑) การเตรียมศูนย์อพยพ ควรสำรวจพื้นที่อำเภอเพื่อจัดเตรียมสถานที่ไว้สำหรับการจัดตั้งศูนย์อพยพเมื่อเกิดภัยไว้ด้วย อาจเป็นโรงเรียน วัด หรือที่เหมาะสมและปลอดภัย

๒) การลดความเสี่ยงภัย โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่มาจัดการกับความเสียหาย โดยความร่วมมือของราษฎรในหมู่บ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจการกำหนดแนวทางการจัดการความเสี่ยงภัยด้วยตนเอง ซึ่งสิ่งสำคัญจะต้องจัดให้มีระบบการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพต้องมีการสื่อสารระหว่างภาครัฐและชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ มีการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์ การแจ้งเตือนล่วงหน้า ทันทีที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดภัย แจ้งเตือนภัย (Warning) เมื่อข้อมูลยืนยันว่ามีโอกาสเกิดภัยร้อยละ ๖๐ และเตรียมพร้อมอพยพเมื่อเกิดภัย นายอำเภออาจเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้เงินทดรองราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ เพื่อป้องกันหรือยับยั้งภัยพิบัติภายในวงเงินไม่เกิน ๑๐ ล้านบาท

๓) สนับสนุนและกระตุ้นให้มีการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากสิ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินมักไม่มีการจัดการตามแผน เกิดความวุ่นวาย ดังนั้นจึงต้องพยายามดำเนินการให้เป็นไปตามแผนเมื่อเกิดเหตุการณ์ นายอำเภอควรสนับสนุน กระตุ้นให้มีการฝึกซ้อมแผนอย่างสม่ำเสมอ ให้มีความพร้อมและรู้หน้าที่ของตนเองทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน

๔) การเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้าง การจัดการพื้นที่เสี่ยงภัย การจัดเตรียมอุปกรณ์ และกำลังเจ้าหน้าที่

๕) ประสานงานและขอความร่วมมือกับส่วนราชการระดับจังหวัด เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง เหล่ากาชาด ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคประชาชน เพื่อเตรียมรับมือกับภัยพิบัติ

๖) ประสานส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเพื่อตรวจสอบปรับปรุงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย จัดเตรียมกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะ การฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการ รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังและคอยประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงอันตรายของภัยที่อาจเกิดขึ้น

๓) ประสานงานเพื่อขอรับความช่วยเหลือด้านสิ่งของอุปโภค บริโภค จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์การการกุศล ในการออกเยี่ยมเยียนและให้กำลังใจผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วม เพื่อปลอบขวัญให้กำลังใจ รับฟังปัญหา นำอุ้งยังชีพไปแจกจ่าย

๔) เตรียมความพร้อมจัดตั้งศูนย์อำนวยการอำเภอเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการอพยพ การเข้าเผชิญเหตุ การลดผลกระทบและความสูญเสีย รวมทั้งจัดหาขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร เข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๕) ติดตามสถานการณ์ปริมาณฝนที่ตกในพื้นที่ ในลักษณะเครือข่ายทาง Line จากกลุ่มต่าง ๆ หากส่อเสี่ยงจะมีการคาดการณ์โดยแจ้งเตือนผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เฝ้าระวัง ออกพื้นที่ตรวจสอบปริมาณน้ำในพื้นที่ด้วยตนเอง และไปพบกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์ เพื่อแจ้งเตือนและกำชับให้ออกตรวจตราเฝ้าระวังระดับน้ำ รายงานผลให้ทราบทันท่วงที

๑๐) การแจ้งเตือนหรือการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรในพื้นที่เตรียมรับมือผ่านช่องทางหอกระจายข่าวหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ราษฎรทราบถึงปริมาณน้ำและเตรียมเก็บทรัพย์สินไว้ในที่สูง ช่วยลดการสูญเสียทรัพย์สินจากน้ำป่าไหลหลากได้

๑๑) เชื่อมโยงระบบติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานให้ใช้งานได้ในขณะที่เกิดภัยจัดระบบการติดต่อสื่อสารตลอด ๒๔ ชั่วโมง ให้รายงานเหตุการณ์น้ำท่วมได้ทันท่วงที

๑๒) สำรวจความเสียหายจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐาน ในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู โดยรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูที่ผู้ประสบภัยมีสิทธิได้รับจากทางราชการ พร้อมระบุหน่วยงานที่เป็นผู้ให้การสงเคราะห์หรือฟื้นฟู และสถานที่ติดต่อของหน่วยงานนั้นไว้ด้วย

๑๓) ให้ความช่วยเหลือ เยียวยา ชดเชยความเสียหายด้านชีวิต ทรัพย์สิน ด้านการเกษตร ด้านพืช ด้านสัตว์ การสำรวจความเสียหาย การวางแผนงบประมาณเพื่อขอรับการสนับสนุนเพื่อการบูรณะฟื้นฟู

๑.๓ ด้านการบังคับบัญชา

๑) ตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการภัยพิบัติระดับอำเภอ

๒) ควบคุมส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามหนังสือและข้อสั่งการของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/หรืออำเภอแล้วแต่กรณี

๓) สั่งการให้มีการเฝ้าระวังดูแลปริมาณน้ำ ให้เจ้าหน้าที่ติดตามสถานการณ์ปริมาณฝนตก แจ้งกำชับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รายงานปริมาณน้ำ รายงานนายอำเภอให้ทราบทันท่วงที ผ่านกลุ่มไลน์ที่ตั้งไว้พร้อมทั้งภาพถ่าย เพื่ออำเภอจะได้รายงานให้จังหวัดทราบสถานการณ์ต่อไป

๔) แจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์ นายอำเภอสั่งการผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีการแจ้งเตือนให้ราษฎรได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร

๕) การจัดตั้งเวรยามเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง มอบหมายให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ที่เคยเกิดอุทกภัยในพื้นที่มาก่อน ให้มีการเฝ้าระวังจัดเวรยามตรวจดูน้ำ และให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รายงานทุกระยะ

๖) มอบหมายงานเพื่อให้ส่วนราชการไปปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยยึดระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการฯ

๗) บังคับบัญชาและบริหารจัดการภัยพิบัติแบบครบวงจร เช่น การสั่งอพยพผู้ประสบภัยพิบัติ การเปิดครัวเพื่อช่วยเหลือประชาชน และจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อทำหน้าที่แก้ไขสถานการณ์ ภายใต้การบังคับบัญชาของนายอำเภอ มีการติดต่อสื่อสารทั้งทางโทรศัพท์และวิทยุสื่อสาร รวมถึงวิทยุกระจายเสียง

๘) พิจารณขนาดของภัย หากขนาดเล็กท้องถิ่นจัดการเองได้ ให้ท้องถิ่นดำเนินการ โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ หากเป็นภัยร้ายแรงขึ้นท้องถิ่นไม่สามารถจัดการได้ อาจต้องขอความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่น ๆ ให้นายอำเภอเข้าไปบัญชาการเหตุการณ์ หากเป็นภัยร้ายแรงเกินกำลังของนายอำเภอ ให้รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้อำนวยการจังหวัดยกระดับให้เป็นสาธารณภัยขนาดกลาง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ มีนายอำเภอเป็นผู้สนับสนุนผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อภัยร้ายแรงขึ้นจะมีการยกระดับขึ้นเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการ และระดับสูงสุดจะเป็นสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้สั่งการ ซึ่งแนวทางจัดการควรใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS) และแนวทางดำเนินการตามบทที่ ๕ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน ของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘

๙) การจัดการภัยขนาดเล็ก นายอำเภอในฐานะผู้อำนวยการอำเภอ เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ นายอำเภอ มีอำนาจหลายประการ เช่น สั่งการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ สั่งข้าราชการพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงาน อาสาสมัคร รวมถึงบุคคลใด ๆ ในเขตอำเภอได้ สั่งใช้เครื่องมือสื่อสารทั้งของรัฐและเอกชนได้ทุกระบบ จัดให้มีศูนย์อพยพชั่วคราว ประกาศห้ามเข้าพื้นที่ สั่งอพยพ มอบหมายภารกิจให้องค์กรสาธารณกุศลและบุคคลที่เข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้ ตลอดจนรายงานจังหวัดเพื่อประกาศเป็นเขตให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

๑๐) จัดเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ เพื่อรายงานเหตุการณ์ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนให้ประชาชนทราบ รายงานให้จังหวัดประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติฉุกเฉินฯ และรายงานสถานการณ์ขณะเกิดภัยให้ผู้บังคับบัญชาเหตุการณ์จังหวัดทราบเป็นระยะ

๑๑) มอบหมาย สั่งการ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือด้านการดำรงชีพ เครื่องอุปโภคบริโภค และดำเนินการมอบถุงยังชีพแก่ผู้ประสบอุทกภัย และเร่งฟื้นฟูและเยียวยาพี่น้องประชาชนโดยเร็วที่สุดตามอำนาจหน้าที่ เช่น ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งการใช้เงินบริจาคในการฟื้นฟูผู้ประสบภัยก็ให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น

๑๒) ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ และประธาน ก.ช.ภ.อ. จะมอบหมายให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สำนวความเสียหาย และนำข้อมูลความเสียหายเข้าที่ประชุม ก.ช.ภ.อ. พิจารณาให้ความช่วยเหลือหากความเสียหายเกินอำนาจหน้าที่จะส่งข้อมูลให้ ก.ช.ภ.จ. เป็นผู้พิจารณาให้ความช่วยเหลือต่อไป

๑๓) ควบคุม ตรวจสอบและกำกับดูแลให้การเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปด้วยความโปร่งใส หากอยู่ในขีดความสามารถที่อำเภอสามารถดำเนินการเองได้ อำเภอจะดำเนินการฟื้นฟูเบื้องต้นไปก่อน หากเกินขีดความสามารถของอำเภอ ต้องมีการประสานขอรับการสนับสนุนทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เช่น อบจ. องค์กรเอกชน เพื่อเข้าฟื้นฟู

๑๔) จัดทำงบประมาณทั้งในส่วนที่ได้จัดสรรจากผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ของงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเสนอของบประมาณจากจังหวัด เพื่อช่วยเหลือให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

๑๕) รายงานการสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินทางการเกษตร สิ่งสาธารณประโยชน์ ให้ผู้อำนวยการจังหวัดทราบ เพื่อเข้าสู่การฟื้นฟู และเยียวยาพื้นที่ประสบอุทกภัย ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินฯ พร้อมทั้งซ่อมแซม ฟื้นฟู บูรณะสาธารณประโยชน์ ประสานกรมทางหลวง นำสะพานแบริงมาติดตั้งเพื่อแก้ไขปัญหาสะพานขาด ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดสรรงบประมาณซ่อมแซม หากเกินขีดความสามารถ รายงานไปยังหน่วยงานระดับจังหวัด เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หน่วยทหารในพื้นที่

๒. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย)

จากการประมวลและสังเคราะห์ผลการศึกษาข้างต้น คณะผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์ผลการศึกษาประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) สามารถสรุปออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๒.๑ ปัญหาด้านพื้นที่ ได้แก่

๑) ลำน้ำไม่ได้ขุดลอก มีวัชพืช ตลอดจนตะกอนต่าง ๆ ทับถม ดินเงิน ไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำได้ หรือทำให้การระบายน้ำล่าช้า

๒) ไม่มีพื้นที่รองรับน้ำ เช่น ไม่มีแก้มลิงสำหรับกักเก็บน้ำ หรือเขื่อน ฝายต่าง ๆ รองรับปริมาณน้ำ ทำให้เกิดน้ำท่วมทุกปีโดยเฉพาะช่วงฤดูน้ำหลาก

๒.๒ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่

๑) การบริหารจัดการภัยพิบัติของระดับจังหวัด นายอำเภอยังมีส่วนร่วมน้อย ส่งผลให้การส่งความช่วยเหลือและสนับสนุนมายังอำเภอไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๒) การบูรณาการโครงการเพื่อการป้องกันและยับยั้งปัญหาภัยพิบัติ (อุทกภัย) ยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

๓) ในช่วงเวลาที่ผู้ว่าราชการจังหวัดยังไม่ลงนามประกาศภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักยังไม่กล้าดำเนินการให้การช่วยเหลือประชาชน เนื่องจากกลัวผิดระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔) ส่วนราชการระดับจังหวัดที่เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ยังขาดการประสานงานกับทางอำเภอ

๕) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บางหน่วยงานไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจสั่งการ ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานไม่อยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดความล่าช้าในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาอุทกภัย

๖) ปัญหาการบังคับบัญชา สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เนื่องจากนายอำเภอไม่ใช่ผู้อำนวยการโดยตรง แม้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่กำกับดูแล แต่ยังไม่สามารถบังคับบัญชาให้คุณให้โทษได้เต็มที่ ต้องใช้ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการและยากต่อการควบคุม

๒.๓ ปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณ ได้แก่

- ๑) ความสามารถในการระดมทรัพยากร เนื่องจากไม่มีงบประมาณรองรับ จึงต้องใช้การระดมทรัพยากรจากการขอรับบริจาคเงินจากภาคส่วนต่างๆ
- ๒) การแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคให้ผู้ประสบภัยในบางพื้นที่เกิดความซ้ำซ้อน เนื่องจากบางหน่วยงาน บางองค์กรเข้าไปในพื้นที่โดยตรงไม่ผ่านอำเภอ
- ๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณในเรื่องการจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร โดยเฉพาะพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติไม่บ่อยครั้ง
- ๔) อำเภอไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการโดยตรง ต้องประสานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มักนำงบประมาณไปใช้ในเรื่องที่เป็น เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณสุข โภค ก่อนนำงบประมาณมาเตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุข
- ๕) การขาดแคลนงบประมาณในการช่วยเหลือฟื้นฟู เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้จัดทำแผนงบประมาณรองรับไว้ จึงไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ การแก้ไขปัญหาโดยการขอรับการสนับสนุนจากจังหวัดเพื่อขอใช้เงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งมีจำนวนจำกัดและระเบียบการใช้ที่ยุ่งยากเนิ่นนานไม่ทันต่อสถานการณ์
- ๖) งบประมาณที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาในขณะเกิดภัยที่อยู่ในอำนาจอำเภอ เพียง ๕๐๐,๐๐๐ บาท ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างทั่วถึงที่ เมื่องบประมาณหมดต้องรายงานจังหวัดขอรับการสนับสนุน หากงบประมาณมาล่าช้าต้องประชาสัมพันธ์ขอรับบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของจากประชาชนโดยทั่วไปเพื่อนำมาช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- ๗) การอนุมัติการเงินของสำนักงานงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับล่าช้าไม่ทันการ เช่น งบประมาณ การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ ได้รับการจัดสรรล่าช้ามาก
- ๘) การอพยพราษฎร ไม่มีงบประมาณสำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงรถของหน่วยราชการ และภาคเอกชนที่จะมาช่วยขนย้ายได้ และไม่สามารถใช้เงินอุดหนุนจากราชการ
- ๙) อำเภอยังขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเหลือพี่น้องประชาชน เช่น เรือท้องแบน รถ ๖ ล้อ รถแบ็คโฮ อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น
- ๑๐) ปัญหาความไม่ถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลความเสียหายจากอุทกภัยที่ได้รับรายงานมักตกหล่นและมีการรายงานเกินความเป็นจริง เนื่องจากผู้ประสบภัยส่วนใหญ่ จะแจ้งข้อมูลความเสียหายเกินจริง

๒.๔ ปัญหาด้านบุคลากร ได้แก่

- ๑) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการลงพื้นที่ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (อุทกภัย) เช่น ผู้ขับเรือ เป็นต้น
- ๒) ปลัดอำเภอยังขาดความรู้ในเรื่องระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ในอำนาจหน้าที่
- ๓) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาหรือเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย เนื่องจากไม่เคยเกิดอุทกภัยในระดับรุนแรงมาก่อน

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย)

การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนายอำเภอ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ของนักศึกษา หลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๗๕ และรุ่นที่ ๗๖ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สามารถสรุป และสังเคราะห์ ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) ออกเป็น ๔ ด้าน ตามหลักการบริหารทรัพยากร (Management Resource : ๔M) ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ (Management) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านบุคลากร (Man) และด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) โดยแบ่งออกตามลักษณะวงจรการเกิดภัย ได้แก่ ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ได้ดังนี้

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๑	หากเกิดหรือคาดว่าจะเกิดภัยพิบัติ (อุทกภัย) ขึ้น นายอำเภอควรมีการจัดตั้ง ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อให้มีความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการภัยพิบัติ	✓			✓			
๒	ควรมีการฝึกซ้อมแนวปฏิบัติเมื่อเกิดภัยของชุมชน โดยต้องมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน ซึ่งแนวทางปฏิบัติดังกล่าวควรเป็นแนวทางที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น	✓			✓			
๓	การบริหารจัดการภัย ไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีหรือเครื่องมือเครื่องใช้ราคาแพง แต่ควรเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือภูมิปัญญาชุมชน	✓			✓			
๔	การสร้างเครือข่ายระดับชุมชน โดยการร่วมมือกันในทุกระดับ ตั้งแต่การตระหนักรู้ภัย การเฝ้าติดตามตรวจสอบแนวโน้มการเกิดภัย การเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเมื่อเกิดภัย รวมถึงการช่วยเหลือฟื้นฟูภายหลัง ต้องสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายใน ๓ ระดับ ได้แก่ ชุมชน และหน่วยงาน	✓	✓	✓	✓			
๕	การสร้างความร่วมมือระหว่างอำเภอกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำข้อตกลงร่วมกัน สำหรับแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ บุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ ตั้งแต่ก่อนเกิดภัยจนถึงสิ้นสุดภัย เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอำเภอ	✓	✓	✓	✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรกิจกรรม			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๖	ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการบริหารงาน เช่น การใช้ Big Data ในการบูรณาการจัดการฐานข้อมูล สถานการณ์บัญชีรายละเอียดสถานะเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น งบประมาณ ทั้งในเขตจังหวัดและอำเภอแบบเรียลไทม์ พร้อมจัดทำ Application รายงานการสื่อสาร ภาพเหตุการณ์ วิดีโอเหตุการณ์โดยตรงแบบเรียลไทม์ เพื่อให้ผู้บริหารรับทราบสถานการณ์จริง ด้วยชุดข้อมูลเดียว และไม่ซ้ำซ้อน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร	✓	✓	✓	✓			
๗	ควรมีการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในหน่วยระดับรองจากจังหวัด แต่สูงกว่าระดับอำเภอ ตั้งเป็นสำนักงานประจำพื้นที่เขต หลายอำเภอรวมกัน ซึ่งจะช่วยลดภาระของฝ่ายปกครองด้านสาธารณภัยในฐานะเจ้าหน้าที่เฉพาะด้าน	✓			✓			
๘	ส่งเสริมการบูรณาการด้านทรัพยากรในการบริหารจัดการภัยพิบัติ และสร้างแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน เช่น การบูรณาการเครื่องมือและบุคลากร เป็นต้น	✓			✓	✓	✓	✓
๙	แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เกี่ยวกับอุทกภัย ควรมีเนื้อหาสาระสำคัญที่กระชับ ปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับภารกิจ อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในระดับพื้นที่ และมีข้อมูลถูกต้องชัดเจน	✓			✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๑๐	ควรมีการผลักดันหน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	✓			✓			
๑๑	อำเภอควรมีการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย น้ำท่วม ซึ่งแสดงพื้นที่ภายในเขตอำเภอ และพื้นที่ใกล้เคียงที่อาจได้ผลกระทบ จากภัยน้ำท่วมที่จะเกิดขึ้น แสดงให้เห็นถึง พื้นที่อันตรายและพื้นที่ปลอดภัย รวมถึง เส้นทางอพยพอย่างชัดเจน โดยแผนที่เสี่ยงภัยอาจประกอบด้วยข้อมูล ได้แก่ ที่ตั้งทางกายภาพของชุมชน สถานที่ สำคัญ ระบุพื้นที่ที่เคยเกิดภัย ข้อมูล ด้านสังคม ข้อมูลการเกิดภัยพิบัติในชุมชน ย้อนหลังและความเสียหายที่เกิดขึ้น เป็นต้น	✓			✓			
๑๒	ควรมีการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยอำเภอ และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	✓			✓			
๑๓	ควรสร้างความเข้าใจให้ผู้อำนวยการศูนย์ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้อำนวยการ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หมู่บ้าน/ชุมชน ให้เข้าใจบทบาท ภารกิจที่ เกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ น้ำท่วมตามแผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยระดับชาติถึงระดับพื้นที่ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกัน และสามารถปฏิบัติได้จริง	✓			✓			
๑๔	ควรกำหนดให้มาตรการแก้ไขปัญหาอุทกภัย เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการใน ลำดับแรก ๆ	✓			✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๑๕	ควรมีการแก้ไขปรับปรุง ระเบียบกฎหมาย หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหามาให้มีความยืดหยุ่นและมีความคล่องตัวมากขึ้น เพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้ทั้งในภาวะปกติ ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังภัยสิ้นสุด	✓			✓			
๑๖	ควรถูกกำหนดวงเงินอนุมัติของนายอำเภอ ให้มีลักษณะเป็นวงเงินต่ำสุด-สูงสุด ให้สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่ที่มีความรุนแรงของภัยแตกต่างกัน	✓			✓	✓		
๑๗	ควรพัฒนาบทบาทนายอำเภอให้เป็น ศูนย์กลางการบริหารจัดการภัย โดยอาศัย แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ เป็นแม่บทในการแก้ไขปัญหามา ให้มีอำนาจสั่งการในภาพรวม สามารถใช้งบประมาณ เพื่อเป็นการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	✓			✓		✓	
๑๘	ควรมีการจัดทำศูนย์ข้อมูลและพัฒนาระบบ ข้อมูล สำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาภัยให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ในการจัดเก็บ ข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่	✓			✓			
๑๙	ควรมีแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่อำเภอ เพื่อรองรับน้ำ เช่น แหล่งกักเก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำ แก้มลิง ฝายชะลอน้ำ เป็นต้น	✓			✓			✓
๒๐	ควรดำเนินการขุดลอกแม่น้ำ คูคลอง ที่มีลักษณะตื้นเขิน เพื่อให้น้ำไหลสะดวก ระบายน้ำได้อย่างรวดเร็ว	✓			✓			✓
๒๑	ควรมีการบูรณาการการดำเนินการ ในการแก้ไขปัญหามหาภัยกับพื้นที่อำเภอใกล้เคียง เช่น การขุดลอกลำน้ำ เป็นต้น	✓			✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๒๒	ควรมีการศึกษาหรือหารือข้อกฎหมายด้านการให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติกับจังหวัด เพื่อให้การเบิกจ่ายงบประมาณช่วยเหลือประชาชน เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย	✓			✓	✓		
๒๓	ควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการเตรียมความพร้อมในการรับมือคอยเฝ้าระวังติดตาม และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่บุคลากรทุกภาคส่วน	✓				✓	✓	
๒๔	ควรตั้งงบประมาณด้านการปฏิบัติการที่มุ่งพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ รวมถึงพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่จำเป็น	✓				✓	✓	✓
๒๕	ควรพิจารณาเพิ่มวงเงินตรองราชการให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการภัย โดยคำนึงถึงขนาดของพื้นที่ ขนาดภัย ผลกระทบและความจำเป็น มิใช่จัดสรรให้เท่ากันในทุกอำเภอ	✓				✓		
๒๖	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยควรตั้งงบประมาณในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย การป้องกันและระงับภัยให้เหมาะสมและเพียงพอกับลักษณะของภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตน และจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓๐ ของงบประมาณทั้งหมด	✓				✓		
๒๗	ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย อันเนื่องมาจากแม่น้ำที่มีสภาพตื้นเขิน โดยมอบหมายให้มีหน่วยงานหลักรับผิดชอบอย่างชัดเจน	✓				✓		

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๒๘	ควรมีการจัดหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านภัยพิบัติโดยตรงรวมทั้งสร้างช่องทางให้ผู้ปฏิบัติงานมีความก้าวหน้าในอาชีพในอนาคต	✓					✓	
๒๙	นายอำเภอควรปลูกฝังและส่งเสริมให้ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในพื้นที่ให้มีความพร้อมที่จะเสียสละและอุทิศตนเพื่อแก้ไขปัญหาให้พี่น้องประชาชน	✓					✓	
๓๐	ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ โดยอาจจัดในรูปแบบชุดปฏิบัติการขนาดเล็กที่มีความคล่องตัวมีความสามารถในการใช้เครื่องมือต่างๆ อย่างรอบด้าน เช่น การขับเรือยนต์ ท้องแบน การกู้ชีพในภาวะอุทกภัย การว่ายน้ำ ดำน้ำ ประดาน้ำ และทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นในการเผชิญเหตุการณ์	✓					✓	
๓๑	ควรรำบุคลากรของทุกหน่วยงานในพื้นที่เข้าร่วมฝึกซ้อมเผชิญเหตุเมื่อเกิดภัยเพื่อให้บุคลากรมีความคุ้นเคยกัน มีจิตสำนึกและอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือผู้ประสบภัย อย่างน้อย ๓ เดือนต่อครั้ง และเมื่อเกิดภัย บุคลากรเหล่านี้ควรร่วมสนับสนุนงานนายอำเภอในฐานะ “ผู้อำนวยการอำเภอ”	✓			✓		✓	
๓๒	ควรมีการตั้งเครือข่ายเฝ้าระวัง แจ้งเตือนในพื้นที่ที่เกิดภัย ร่วมกันเป็นทีมงานประสานการปฏิบัติงาน หรือตรวจสอบปริมาณน้ำ โดยอาจติดต่อสื่อสารผ่านกลุ่ม Line ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารการแจ้งเตือนได้ทันที่ และเตรียมความพร้อมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	✓			✓		✓	

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรกิจกรรม			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๓๓	ควรสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนให้มีการซักซ้อมฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานถึงวิธีปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่และภารกิจที่ต้องดำเนินการ	✓			✓		✓	
๓๔	สำหรับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ นายอำเภอต้องประสานและให้ข้อมูลกับจังหวัดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีการจัดหาและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	✓						✓
๓๕	ก่อนเกิดอุทกภัย ต้องมีการกำชับและสั่งการให้มีการตรวจสอบความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ	✓						✓
๓๖	ควรมีการซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกๆ ปีก่อนจะเข้าช่วงมรสุมหรือช่วงที่คาดว่าจะเกิดอุทกภัย	✓			✓			
๓๗	ควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดให้มีเครื่องมือที่มีความพร้อมใช้งานตลอดเวลา	✓						✓
๓๘	ควรจัดทำบัญชีเครื่องมือเครื่องใช้ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอย่างชัดเจน และให้มีการรวบรวมไว้ที่ศูนย์บัญชาการ พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ คอยดูแลให้พร้อมกับการใช้งานได้ทันทีเมื่อเกิดภัย	✓			✓			✓
๓๙	ควรมีการบูรณาการกับทุกส่วนราชการในการระดมสรรพกำลังเพื่อเตรียมการป้องกันภัยพิบัติและช่วยแก้ไขปัญหา ตลอดจนการผลักดันให้เกิดการบูรณาการด้านงบประมาณเพื่อการป้องกันภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต		✓		✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรกิจกรรม			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๔๐	ควรเน้นการทำงานแบบเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะมีความยืดหยุ่นสูง ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการประสานงาน และทันต่อสถานการณ์		✓		✓			
๔๑	ภาคประชาชนและภาคเอกชน ควรให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยต้องตระหนักว่าปัญหาดังกล่าวไม่ใช่ปัญหาเฉพาะพื้นที่หรือเฉพาะบุคคล แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วยังมีผลกระทบต่อคน และพื้นที่โดยภาพรวม เพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภัยทางธรรมชาติ		✓		✓		✓	
๔๒	นายอำเภอต้องใช้ภาวะผู้นำในการทำงาน บริหารงานเชิงรุก ให้เข้าถึงปัญหา และเข้าถึงพื้นที่อย่างรวดเร็ว โดยใช้แผนที่มีข้อมูลอย่างชัดเจน เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ประสานงานภาครัฐ ในการสนับสนุน บุคลากร เครื่องมือ และงบประมาณให้ ความสำคัญกับภาคประชาชน ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต้องดึงภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม/ร่วมตัดสินใจ ด้วยทุกครั้ง		✓		✓			
๔๓	เมื่อเกิดอุทกภัย นายอำเภอควรรีบ รายงานเหตุเร่งด่วน เพื่อให้สามารถ ประกาศเป็นเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย และประกาศเขตให้การช่วยเหลือฯ ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กระทรวงการคลัง กำหนดได้อย่างทันท่วงที		✓		✓			
๔๔	การบริหารงบประมาณ ควรมีการให้คำปรึกษา แนะนำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำงบประมาณในการป้องกัน และช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้เหมาะสมและเพียงพอต่อภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต		✓		✓			

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	วงจรการเกิดภัย			หลักการบริหารทรัพยากร (๔ M)			
		ก่อน	ขณะ	หลัง	M ๑	M ๒	M ๓	M ๔
๔๕	ขณะเกิดภัย นายอำเภอควรมีการระดมและเชิญชนกลุ่มจิตอาสา ประชาชนชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เข้ามาช่วยเหลืออำเภอในการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร		✓		✓		✓	
๔๖	ควรขับเคลื่อนให้ทุกส่วนราชการมีการทบทวนและถอดบทเรียนจากภัยพิบัติ (อุทกภัย) เพื่อนำแนวทางไปใช้ในการบริหารจัดการครั้งต่อไป			✓	✓			
๔๗	หลังเกิดภัย ควรมีการนำจุดเด่นของความเป็นสังคมชนบทมาใช้ในการฟื้นฟู เพราะเป็นสังคมแห่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อีกทั้งการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เป็นไปโดยง่ายกว่าการช่วยเหลือตามระเบียบของทางราชการ			✓	✓			
๔๘	นายอำเภอต้องให้ความสำคัญกับการนำศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ขณะเกิดภัยพิบัติและภายหลังการเกิดภัยพิบัติ เช่น สังคมชนบทที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การระดมทรัพยากรและการบริจาคให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น		✓	✓	✓			

หมายเหตุ : M ๑ : ด้านการบริหารจัดการ (Management)

M ๒ : ด้านงบประมาณ (Money)

M ๓ : ด้านบุคลากร (Man)

M ๔ : ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials)

บรรณานุกรม

- กำไลรัตน์ เย็นสุจิตฺต. (๒๕๕๓). พยาบาลกับการจัดการสาธารณสุข. สืบค้นจาก <https://www.bangkokhospital/images/ners.pdf>.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (๒๕๕๐). พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๕๒). คู่มือประชาชนในการเตรียมตัวให้รอดปลอดภัยพิบัติ พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (๒๕๕๔). แผนยุทธศาสตร์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙. กรุงเทพมหานคร: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๕๗). การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (๒๕๕๘). แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร: ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. (๒๕๓๒). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เส็งประชา. (๒๕๔๑). มนุษย์กับสังคม พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- ณัฐ กายจนโหตี. (๒๕๕๔). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการกู้ภัย Introduction to Rescue. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://www.taharn.net/net/๕๐๑๑๗rescue.html>.
- สหชัย แจ่มประสิทธิ์สกุล. (๒๕๕๒). กระบวนทัศน์ในการเผชิญความขัดแย้งของกรมปกครองผ่านบทบาทของนายอำเภอ. เอกสารการศึกษาเชิงวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๖๘ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- สุชา จันท์ธอม และสุรารค์ จันท์ธอม. (๒๕๒๐). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา.
- ณัด เดชทรัพย์. (๒๕๕๐). การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ตามหลักธรรมาภิบาล. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (การบริหาร และพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท). อุดรดิตต์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.
- ไททัศน์ มาลา, สุนทรชัย ขอบยศ และ พิศาล พรหมพิทักษ์กุล. (๒๕๕๗). แนวทางในการจัดการอุทกภัยไทยภาคี ธรรมมงคล. (๒๕๕๔). อุทกภัย. ชมรมนักอุทกวิทยาไทย, ๖ (๕), ๙๐ – ๑๐๐.
- ธงชัย สันติวงษ์. (๒๕๔๐). พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปราณี กองทิพย์ และ มังกร ปุ่มกิ่ง. (๒๕๔๒). หลักการตลาด หนังสือประกอบการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาวิชาการ.
- พยอม วงศ์สารศรี. (๒๕๕๒). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์.

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (๒๕๕๓). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ. (๒๕๒๓). หลักการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

วิโรจน์ สารรัตน์. (๒๕๕๕). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ (๒๕๕๓, ๗ ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๗ ตอนที่ ๗๔. หน้า ๔๑.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน(ฉบับที่ ๗) (๒๕๕๐, ๑๕ กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๕ ก. หน้า ๑.

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ (๒๕๕๐, ๗ กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๑. หน้า ๑.

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ (๒๔๕๗, ๑๗ กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑. หน้า ๒๒๙.

อุทัย หิรัญโต. (๒๕๑๙). สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

คณะผู้วิจัย

๑. นายเอกวิทย์ มีเพียร	ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน
๒. นางสาวขวัญฤทัย ไตรพรหม	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ รักษาการในตำแหน่ง
หัวหน้ากลุ่มงานวิจัยและประเมินผล
๓. นางสาวสุนิสา คดีธรรม	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๔. นายธีร์ วรสิริธาดา	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๕. นายไกรเลิศ ตั้งกิจบำรุง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๖. นายสหพัทธ์ กฤตธนวิรุฬห์	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๗. นางวรรณก ไชยชีวีวัฒน์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๘. นางสาววันเพ็ญ เกาะกิ่ง	เจ้าหน้าที่ปกครอง